

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1116.

CHICAGO, ILL., 31. JANUARJA, (JAN. 31,) 1929.

LETO—VOL. XXIV.

VSEBINA:

ČLANKI.

Kako odpraviti zločine in korupcijo?
Mussolinijeva odkritosrčnost v militarizmu.
Perzijske prohibicije.
Mlekarska stavka v okolici Chicaga.
Mumija Salomonove žene.
Politične stranke v Jugoslaviji razpuščene.
Katoliški in komunistični "bavbav" na konvenciji S. N. P. J.
Nove postojanke JSZ.
Socialistično delavstvo o diktaturi v Jugoslaviji.
Javne knjižnice v Zedinjenih državah.
Tudi japonski proračun narašča.
Ivan Cankar "za vse".

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Konferenca na West Allisu uspešna. Organiziran je bil socialističen klub.
Velik uspeh klubove prireditve v Girardu.
Bodimo oprezní, ako nočemo nazadovanja.
Iz Kansasa o delovnih razmerah, "vačipcih" itd.
Prememba v odboru kluba št. 27 JSZ.

Katoličan ne more biti dober socialist.
O konferenci JSZ. v Girardu.
Misli agitatorja, ki se trudi in dela, a masa "spava".
Zabava Barbertonskega kluba.
Maškarada v Bon Airju.
O priredbah, napredku, konferenci in drugem iz Girarda.
Slovenska delavska zadrúžna zveza v Clevelandu.

DRAMA IN GLASBA

Koncert ge. Pavle Lovšetove v Sheboyganu.
"Kamnelom" bo vprizorjen v Waukeganu.
Šubljev koncert v Conemaughu.
"Le Bourgeois Gentilhomme" v Chicagu.

RAZNO.

Pod spovednim pečatom (roman, nadaljevanje).
Slika iz premogovniške kempe (K. T.)
Ali v Chicagu ne bo več "takih maškarad"?
Priredbe slovenskih organizacij v Chicagu.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

**Mladinska sekcija dramskega odseka
kluba št. 1 J. S. Z.**

"Le Bourgeois Gentilhomme"

(Nihče, ki misli da je nekaj)

Igra v petih dejanjih

Spisal Moliere

Vprizorjena bo angleško v nedeljo 3. februarja

V DVORANI Č. S. P. S.,

1126 W. 18th St.

CHICAGO, ILL.

Vstopnice v predprodaji 75c, pri blagajni \$1.

**Pričetek predstave točno ob 3. popoldne.
Da ne zamudite, pridite pravočasno.**

Med prvim in drugim dejanjem bo samo eno minuto odmora, med ostalimi deset minut. Po igri plesna zabava. Med dejanji in za ples igra orkester "Zvonimir".

OSEBE V IGRI:

Monsieur Jourdain, Bourgeois Donald J. Lotrich
Madame Jourdain, njegova žena Mary Serpcic
Lucile, njuna hčerka Louise Zele
Cleonte, njen ljubimec John Kochevar, Jr.
Markiza Dorimene Alice Artach
Grof Dorante, njen ljubimec Frank Wegel
Nicole, služkinja pri Jourdainu Dorothea Compare
Covielle, Cleontov valet John Rak
Glasbeni mojster Jack Groser
Njegov učenec Anthony Martinshek (Milwaukee)
Plesni mojster Louis Beniger
Borilni mojster Rudolph Hochevar
Profesor filozofije Oscar Godina
Krojaški mojster John Kopach
Krojaški pomočnik Jerry Kosina
Dva lakaja Frank Gradishek in John Kovach
Vokalistinje: Stefie Kochevar, Jewel Kochevar in več drugih.
Balet: Sestre Ruth, Marguerite in Dorothea Compare.
Mufti, mojster ceremonij John Olip
Njegovi pomočniki: Frank Buric, Jerry Kosina, Joseph Buric, Vinko Ločniškar.

Kuharji, Turki, derviši, paži, krojaški pomočniki, godci itd.

Igra se vrši v Parizu v Jourdainovi hiši.

Režiser Donald J. Lotrich.

NAŠE PRIHODNJE PRIREDBE: V nedeljo 7. aprila slovenska igra; v nedeljo 28. aprila koncert; prvomajska slavnost 1. maja. — V prihodnji sezoni: nedelja 27. oktobra; nedelja 30. novembra; Silvestrova zabava 31. decembra; nedelja 26. januarja 1930; nedelja 27. aprila; nedelja 30. marca; 1. maja.

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1116.

CHICAGO, ILL., 31. JANUARJA, (JAN. 31.) 1929.

LETO—VOL. XXIV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

TU IN TAM O TEM IN ONEM

Mussolinijeva odkritosrčnost v militarizmu

IZMED VSEH "VELESIL" je Mussolinijeva Italija edina, ki ne hlina "mirovne" politike. Je edina, ki javno izjavlja, da veruje v vojno in v pripravljenost nanjo, medtem ko se druge istotako oborožujejo ter "pripravljajo" kakor Italija, s to razliko, da neprestano poudarjajo svojo naklonjenost svetovnemu miru ter konferencam za razorožitev. Italija bo v tem letu potrošila okrog \$60,000,000 za vojno mornarico, in ogromno vsoto za svojo armado. Mussolini nič ne skriva, da računa na vojno. Njegov namen je spremeniti Italijo v veliko kasarno in namen se mu je posrečil že v prilični meri. Predno bo "položaj" za vojno "ugoden", računa, da bo Italija nanjo dovolj pripravljena in močna. Militarizem ima v Italiji pod fašizmom prosto pot, kar je slabo za Italijo in za ves svet. Protiutež kapitalizmu in militarizmu so socialistične stranke. Mussolini jo je v Italiji zatrl z brutalno silo, pomoril ali izgnal njene voditelje, zatrl njene organizacije ter odpravil njen tisk — in sedaj je v Italiji "red in mir". Nihče, niti Morgan, ki je Mussoliniji mnogo posodil, ne veruje, da ima Mussolinijev fašizem trajnost. Nihče ne more vedeti, kak bo položaj v Italiji čez leto ali dve — a vsak poznavalec razmer ve, da je fašizem nekaj, kar so omogočile posebne okolščine, in da mora izginiti, ko hitro se situacija temeljito izpremeni.

Kako odpraviti zločine in korupcijo?

ZEDINJENE DRŽAVE so dežela zločinov, "butlegarije" in korupcije. Vse troje se izliva v isti potok kriminalstva. Dobili smo prohibicijo, da postanemo treznejši. Pijančevanje je večje kot kedaj poprej. Dobili smo nešteto zakonov, ki naj bi onemogočili, ali vsaj omejili korupcijo. A ta se veča od leta do leta. Poboji med zločinci na ulicah so vsakdanjost. Roparski umori se dogajajo dnevno. Smrad, ki ga raznaša gnila ameriška kapitalistična politika, sega v najvišje urade, prav gori v predsednikov kabinet, kot je bilo dovolj jasno razvidno iz preiskav pod pokojnim Hardingom in po njegovi smrti. "Nekaj je v tej deželi na-

robe," pravijo reformisti. "Nekaj je treba predrugačiti", zatrjujejo političarji poštenejših nazorov, ljudstvo pa mrmra in vprašuje: "Mar ne bomo nikoli več varni?"

Cerkveni pridigarji oznanjujejo svoje formule, ki so po njihovem zatrjevanju edini izhod iz močvirja, v katerega je to deželo potisnila korupcija. Toda kaj jo je povzročilo? Kako se jo lahko odpravi? William Randolph Hearst je razpisal nagrado \$25,000, ki jo dobi, kdor bo predložil najboljši praktičen načrt za odpravo razmer v tej deželi, ki povzročajo tako naglo naraščanje zločinov ter korupcije. Mr. Hearst, ki lastuje celo vrsto velikih dnevnikov, si dela s takimi razpisi nagrad reklamo. Če pa bi mislil resno, bi nagrado izročil Normanu Thomasu za socialistično agitacijo, ki je v prošli kampanji res predlagal ameriškemu ljudstvu PRAKTIČEN načrt za odpravo gnilobe, ki okužuje naše javno in privatno življenje, svojim urednikom pa bi naložil, da naj agitirajo za socialistično stranko. Toda Hearstu ne gre za tak namen. On hoče reklamo zase in svoje liste v svojem privatnem interesu. Problem ostane nerešen, neglede komu bodo njegovi razsodniki prisodili petindvajset tisočakov. Rešitev je v ljudstvu, ne v nagradi. Načrt je tukaj in ima ga socialistična stranka. Dajte ji magari samo četrtno zastopnikov v velikih mestih in petdeset poslancev v kongresu, in videli boste spremembo, kakršne Hearstove nagrade nikdar ne dosežejo.

Perzijske "prohibicije"

AMERIŠKA PROHIBICIJA ni edina, ki zapoveduje, kaj smeš in kaj ne smeš pomenjati v svojem privatnem življenju. Tukaj ti ukazujejo, kaj ne smeš piti, v nekaterih državah Unije ti je ob nedeljah zabava prepovedana, ponekod ne smeš kaditi kar si poželiš, tu in tam se ne smeš voziti s potnikom, čigar polt se od tvoje razlikuje. In je še mnogo drugih restrikcij. V Afghanistanu je kralj, ki je mnogo potoval po Evropi, sklenil modernizirati svoje podanike po evropskem vzorcu. Vsled tega je zgubil krono in reform ne bo še nekaj časa. V Perziji tudi poskušajo z reformami. Šah je mnenja, da so turške hlače in turban

znamenje zastarelosti ter nazadnjaštva, pa je zapovedal, da morajo Perzijci svoje ohlapne hlače zamenjati s takimi, ki so v rabi v deželah civilizacije. Tudi turbane morajo zamenjati s klobuki. Najbolj nasprotujejo duhovniki, podaniki pa mrmrajo, ne da bi se zatekli k revoluciji, kakor so se verni sledbeniki Alaha v Afghanistanu. Sicer pa je preobrat na zunaj slab preobrat. Najprvo je treba šole ter vzgojiti nove generacije za novo dobo. Parada na zunaj, neglede kako ima moderne kostume, ljudi ne izpremeni. Kemal paša v Turčiji je reformiral predvsem šolstvo, v pripomoček pa je reformiral še nošo ter zapovedal, da se skuša iztrebiti tudi razne druge tradicije, ki so v oviro napredku prebivalstva. To je v primitivnih deželah še najboljša taktika.

Mlekarska stavka v okolici Chicaga

FARMARJI V ČIKAŠKI OKOLICI so mnenja, da dobe premalo za mleko, katerega prodajajo trustjaniziranim razpečevalnicam mleka in mlečnih izdelkov. Te so zahteve odklonile in začela se je stavka. Kot je v njih običaj, je tudi ta imela straže (pikete), ki so ustavljale troke "skebskih" farmarjev ter jim uničevale naloženo mleko. Eden čikaških dnevnikov je vpraševal kapitalistične korporacije: "Kako, da dopuščate tak vandalizem pri uničevanju lastnine in v kvarjenju za otroke najvažnejše hrane, ter s tem izzivate intervencijo oblasti, če pa vedno naglašate, da ste proti vladnemu umešavanju v privatni business?" Neglede na taka vprašanja nas uči stavka mlekarskih farmarjev kakor je bila ta, da problem ne more biti rešen brez vladne kontrole in kooperative. Čemu je treba med prodajalci mleka in konsumentom posredovalcev v obliki distributorjev, ki vzamejo največji delež profita? Mar ne bi mogli farmarji zgraditi kooperativo, ki bi razpečevala mleko v mestih? Kadar zahtevajo višje cene, in če jim distribucijske kompanije ugođe, to znači dvakratno povišanje cen za ljudstvo v mestih. Farmar je deležen nekoliko povišanja, distribucijska firma pa dvakrat toliko. Draginja zadene delavca in delavko ter njune otroke. To ni idealen sistem, ker ni v korist farmarjem niti konsumentom, pač pa posredovalcem, ki jemljejo milijone profita na račun obojih.

Mumija Salomonove žene in njen pravi sijaj

IZ LONDONA POROČAJO, da so v Jeruzalemu pri odkopavanju starin našli mumijo najpriljubljenjše žene kralja Salomona, ki je vladal v desetem stoletju pred Kristom.. Njeno truplo je bilo baje vse v zlatu in draguljih, in poleg njega kraljev rokopolis, v katerem pripoveduje o lojalnosti te svoje žene, ki ji je bilo ime Moti Maris. Njen oče, bogat egipčanski velikaš, je zahteval od svoje hčere, da svojega

moža kralja Salomona usmrti. V ta namen naj mu naliže v vino strupa. To je storila, zamenjala čaše ter sama izpila vino iz čaše, namenjena kralju, v kateri je bil strup. Zelo romantično in lepa snov za operno dramo. Salomon je bil njenega velikega čina zelo vesel in iz ljubezni do nje jo je pokopal v sijaju, ki baje presega celo onega v katerem je bil položen v grobnico kralj Tutenkamen. Ona je te izraze ljubezni za svojo zvestobo zaslužila in če je sporočilo resnično, bo mumija nekdanje kraljice Moti Maris zanimiva stvar v muzeju.

Politične stranke v Jugoslaviji razpuščene

DIKTATURA NIMA MEJE. Ko enkrat začne, nadaljuje, da pride na vrhunec, potem sledi navadno krah, razen, ako so na vodstvu diktature dalekovidni pošteni misleci, ki znajo začeti s popuščanjem ob pravem času. Neka vest z Dunaja dne 25. januarja pravi, da je kralj Aleksander razpustil hrvatsko seljačko stranko. Policija je udrla v njen urad v Zagrebu ter zaplenila arhiv in blagajno. Isto je glasom tega poročila storila s slovensko ljudsko stranko v Ljubljani, dasi je njen glavni predstavnik dr. Anton Korošec tudi član sedanje vlade. Ker pa hoče kralj, da ne bo dvojne mere, je razpustil i srbske stranke, in samoposebi umevno, vse stranke narodnostnih manjšin ter socialistično. Jugoslavija — dežela samih strankarskih preprirov — je prišla preko noči ob vse stranke. Ali bo mogla ostati brez njih? Ne. Novi režim to ve, in računa, kot pravi isti poročevalec z Dunaja, da se bosta razvili le dve veliki stranki, ki bosta imeli delokrog v vsi državi. Kot običajno, plačujejo anarhijo reakcionarnih strank sedaj tiste organizacije, listi in struje, ki so se največ trudile za gospodarsko, kulturno in politično uspostavitve Jugoslavije. Bič bo padal po delavstvu in naprednemu kmetu, kajti ta je ostal v rokah istih mogotcev kakor preje. A to preide, kajti v kaosu, ki so ga povzročili nazadnjaški voditelji nazadnjaških strank v Jugoslaviji, drugačna procedura ni bila mogoča. Vsi pametni v "troedini" kraljevini SHS. vedo, da po dežju pride solnce. V to smer imajo obrnjeno svoje delo.

Papagaj pravi

Jaz bi se na Proletarca naročil, t o d a saj nič ne berem! Tudi ne utegnem. Zvečer malo posedim, ali vržem karte, potem pa spat. Za čitanje res nimam časa.

Javne knjižnice v Zedinjenih državah

V Zedinjenih državah je 6,524 javnih knjižnic, izmed katerih so ene naravnost velike ustanove, vredne stotisoče, ali celo več milijonov dolarjev. Samo poslopja, v katerih so nastanjene, predstavljajo ogromno premoženje.

Javna knjižnica je potreben in zelo važen učni zavod. Ona je šola, ki je vsakemu dostopna. To sicer ni dobesedno res, kajti dostopna je samo ljudem v večjih in deloma v manjših mestih, medtem ko so na deželi javne knjižnice redke, in kar jih je, ne posedujejo velikih knjižnih zbirk. Pravijo, da se javnih knjižnic lahko poslužuje le kakih 54 odstotkov prebivalcev, ostali pa živijo v krajih, kjer teh institucij ni.

V mnogih knjižnicah dobite vse knjige, a tudi v teh so izjeme, da izroče gotove knjige aplikantom le po zadovoljivih pojasnilih. Večina knjižnic sprejme vsako knjigo, ki izide, uprava pa določa, katere so "dobre" za ljudi in katere niso. Če človek vpraša za "slabo", mu jo ne dajo. Med slabo zaznamovanimi so predvsem dela radikalnih pisateljev, protiverske knjige in podobne. V enih mestih so uprave knjižnic skrajno nazadnjaške in reakcionarne.

Javne knjižnice so po svojem ustroju socialistične ustanove: one so ljudska posest, ustanovljene in vzdrževane, da služijo splošnosti. Ako tu in tam greše proti svojemu namenu, ni kriva tega knjižnica, ampak njena uprava, ker zastopa interese, kateri so ljudskim nasprotni, in vsled tega ovira pota ljudski izobrazbi.

Poslužujte se javnih knjižnic! Čitajte knjige, in ne pozabite porabiti svoj prosti čas s čitanjem dobrih knjig. Kjer mogoče, poskrbite, da naroče knjižnice tudi slovenske knjige. Nekateri jih že imajo. Seznam dobrih slovenskih knjig s potrebnimi pojasnili jim pošlje na željo knjigarna "Proletarca", ki je nabavila slovenske knjige že raznim ameriškim javnim knjižnicam.

Nove postojanke J. S. Z.

Pojačajmo obstoječe in ustanovimo nove klube, kjer jih še ni.

Polje za ustanavljanje klubov J.S.Z. je ugodno kakor je bilo. V nedeljo 27. januarja je bil ustanovljen socialistični klub naše Zveze v West Allisu, Wisconsin, dne 13. januarja pa v Bonanzi, država Arkansas. V Canonsburgu imajo akcijo, da povečajo število njegovih članov, ki že prikazuje uspehe, in izvajal jo bo tudi klub št. 1 v Chicagu ter nedvomno vsi drugi aktivni klubi. JSZ. je našemu delavstvu potrebna organizacija, in naloga delovnih članov je, da jo napravijo čim aktivnejšo in s tem povečajo tudi njeno koristnost.

"Katoliški" in "komunistični" strah na konvenciji S. N. P. J.

Katoliški "Amerikanski Slovenec" in komunistični "Radnik" sta si vzela za nalogo poučiti delegacijo prihodnje konvencije SNPJ. o nevarnosti, ki preti tej podporni organizaciji od strani s-s-s-s-socialistov. Vse bo dobro, le da preide v roke gospodom, ki gospodarijo nad farami po slovenskih naselbinah, ali pa kruhoborcem okrog "jugoslovenske knjižare".

Oboji so ene misli: Jugoslovansko delavstvo ne sme imeti napredne podporne organizacije. Radnikovi "komunisti", ki svoje prepričanje menjajo po vetru, pravijo: Rajše, kot da bi SNPJ. ostala napredna podporna organizacija, jo je treba izročiti nazadnjakom, potem pa, ko ga bodo ti zavozili, bomo pa morda le mi dobili kak ostanek.

Ne klerikalci, ne "komunisti" se ne brigajo za probleme SNPJ. ali drugih jugoslovanskih jednot in zvez. Kar uganjajo, je "politika", ki ni v korist ne tej ne oni organizaciji, služi pa namenu klike v klerikalnem in komunističnem taboru. In geslo takih klik je: "Osvoji, ako moreš! Če ne moreš, tedaj razbij kar skušajo zgraditi drugi."

"Komunistični" štab je že storil korake, kot se čuje zaupno iz njihovih virov, da se poskrbi "komunistični in progresivni (?) opoziciji "dobro radniško vodstvo". Zadnjič ga je imel Bartulović, sedaj pa bo ta mandat v žepu nekega "Radnikovega" škribanta, ki se za "velevažni" posel pridno pripravlja. Ker pa bo tedaj pustni čas že več kot minul, take maškarade na konvenciji najbrž ne bodo dovoljene.

V TEJ IN PRIHODNJI ŠTEVILKI

Če bi vam ponudil kdo 25 tisoč dolarjev za praktičen načrt, kako odpraviti zločinstva in korupcijo, kakšen bi bil vaš odgovor? Naš je v tej številki. Čitajte članke o "prohibicijah" v Perziji, o Mussolinijevem militarizmu, o katoliškem in komunističnem bavljanju v SNPJ. ter druge.

"Po kaj prihajajo slovenski umetniki in umetnice ter drugi obiskovalci iz naših rodniških krajev v Ameriko?" Ali so nam v škodo, ali v korist? Odgovor dobite v prihodnji številki.

V tej številki resnična slika iz premo govniške kempe, nadalje dopisi, ocena koncerta ge. Lovšetove v Sheboyganu itd.

HANS KIRCHSTEIGER:

POD SPOVEDNIM PEČATOM

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje.)

Ko je bilo sveto dejanje končano, ki je izpremenilo malo koč v zlatožareč hram, si je kaplan umil posvečene prste, ki so se bili dotaknili hostije, dal je to vodo izliti v ogenj in si je obrisal prste s posvečenim prtom, ki ga je prinesel seboj. Potem je odložil belomodro štolo z rame, slekel je belo mašno srnjco in je vtaknil vse s knjigo in ciborijem v trdno kožno torbo, ki jo je bil prej nosil France. Malo da ni pozabil utakniti zvončka, s katerim se je igral mali Janezek. Kajpada, tak zvonček bi bil nekaj družega, kakor klavirni limasti krugulj, ki ga nosi koza okoli vrata, kadar jo mora čuvati gori med skalami.

Pazno, a vendar dosti hitro sta pospravila mož in žena mizo. Lončki so šli zopet v kuhinjo, svetniške podobe, križ in lestenci pa so prišli vsak na svoj prostor. Mizo so pognili zopet s prtom z vtaknimi rdečimi nitmi. In sedaj je imela marljiva žena sama opraviti. Najprej je dobila stara mati svoj zajutrk. V slavo dneva je bila danes mesto kozjega mleka smetanina juha, katero je starica počasi in s tresočo roko zajemala. Oče je posegel gor v kot, kjer so visele starinske steklene slike. Morda jih je obesil tja že tisti, ki je postavil koč; na srednji sliki je bila letna številka 1486. Izza teh slik je vzel žlice ter jih je položil na mizo. Te limaste žlice so bile edino, kar je bilo novega v hiši. Mali Janezek je takoj pograbil svojo. Izpoznal jo je po križu, ki je bil vrtan vanjo. Držal jo je v ročici kakor vojak svojo puško na paradi. Oči je imel srepro uprte proti kuhinji. Vedel je, da bo danes nekaj posebno dobrega: Zabeljeni rezanci, ki jih je kuhala mati samo nekočkrat v dolgih letih. Plašno je pogledoval Janezek kaplana, ali ni morda tudi zelo gladen, pa mu poje vse rezance.

In res je jedel s takim tekom, kakor bi bil pravi drvar; mnogo slastnejša se mu je zdela priprosta hrana teh navadnih ljudi, kakor doli v župnišču, kjer je moral sedeti poleg mračnega župnika, ki je neprenehoma čital časopis. Kaplan je prijazno govoril z otroci; bili so mu tuji, kajti iz gorske samote niso mogli nikoli priti v šolo. Začudil se je, ko je dobil same dobre odgovore. Znali so že čitati in pisati ter so poznali katekizem in evangelij. S svetlimi očmi je poslušala mati pohvalo svojih otrok; saj je bila sama učitelj in katehet v hiši. Samo na Janezov odgovor je moral kaplan čakati delj, ker je ravno vtaknil žlico, polno toplega masla s kosom rezancev, v usta.

Tudi s častitljivo starko je duhovnik govoril in opazil je, da ostanejo ženska usta vedno sveža, četudi je telo velo in na pol mrtvo. Sicer je sedela starka včas po ves dan nema in zamišljena; kar je vedela, so vedeli že vsi v hiši na pamet, danes pa je oživel spomin na minole čase, danes je imela ravno tako radovednega, kakor potrpežljivega poslušalca.

Da, francoski časi. To so bila huda leta, posebno leto 9. Takrat je bila zalo dekle in je služila doli pri gostilničarju. Francozje so bili pravi premetenci. Nobena ženska ni bila varna pred njimi, niti stare ne. Tudi njo je pograbilo enkrat kar njih deset, ona pa je pobegnila. Tekla je višje in višje v gozd, Francozje pa kar za njo. Noge so jo že izdajale, sama ni

več vedela kam, a Francozje so ji sledili kakor psi jelenu. Naenkrat je stala pred strmim skalnatim propadom. Že so jo hoteli Francozje pograbit, ona pa je hotela kakor čista devica skočiti čez pečino. Samo "Marija pomagaj!" je še zaklicala. Tedaj je skočil iz goščave črn mož; samo belo v očeh se mu je strašno svetilo. Z eno roko jo je potegnil nazaj, z drugo pa je tako silno udaril najbližnjega Francoza, da je telebnil v prepad. Ostali so zbežali, kar so le mogli, pa so upili "diabl, diabl!"

Tedaj pa sama ni vedela ničesar več. Osvestila se je šele, ko jo je črni mož na oddaljenem mestu rahlo položil na mah. Seveda to ni bil hudič, ki bi ga ji bila poslala mati božja na pomoč, temveč, ko se je lepo čisto umil, se je pokazal zal fant. Bil je Janez, ki je bil skrivaj na lovu za jelenom. Ravno prav je prišel, ko se je hotela s smrtnim skokom obvarovati onečaščenja. Seveda jo je odnesel v oddaljeno koč svojega očeta, kamor niso došli niti Francozje. In tam je ostala, dokler niso Francozje zopet zapustili oplenjene dežele in potem je postala žena svojega bratranca in tedaj so prišli drugi časi leta 16.

Hercog bi jo bil rad poslušal še cel popoldan, ali čas je potekal. Ker je prišel že tako visoko, je hotel porabiti današnji dan, da spleza še na vrh planine. V eni uri je lahko gori. Kratko, a prisrčno se je poslovil od dobrodušnih ljudi ter se je podal na težavno pot. Na vrhu pa je dobil bogato plačilo za svoj pot. Morda že stoletja ni bila človeška noga na tem vrhu. Komur ni bilo treba, še ni hodil takrat na hribe in iskati ni bilo v teh samotah ničesar. Gotovo bi ga bili imeli za norca, ako bi vedeli, da je prostovoljno plezal v višavo, kjer ne najde niti divja koza ubožne travke.

Dasiravno se dvigajo gore od davnin v nemem veličanstvu proti nebu, je hodila množica vendar ravnodušno mimo njih. Malo jih je bilo, ki jih je osrečevala smisel za lepoto, pa so bili zadovoljni, ako so gledali od spodaj na gore. Malo število tistih, ki jim je bila dolina pretesna, pa so plezali brez pota in steze v nevarnosti za življenje na vrhove, so imeli ljudje za polblazne čudake.

Tudi Hercog je prišel danes prvokrat v življenju na tak žrtvenik narave. Že davno je bil namenil, seznaniti se z najvišjim vrhom v svoji župniji. Ali dolžnosti poklica so mu doslej vedno ovirale izvedbo tega načrta.

A nikdar ne bi bil pričakoval tega, kar je našel tukaj. Doslej je poznal svojega Boga samo iz knjig, žrtvoval mu je v cerkvi, nosil ga je v srcu vedno seboj. Tukaj pa je gledal njegov vsemogoči, ljubeči obraz. Mar ni ves žareči gorski svet na okrog veliko, okroglo, jasno ogledalo, ki gleda vanj Bog dol iz nebes? Mar ne govori Gospod v tej gorski tišini, kjer ni slišati ničesar, kakor svoje lastno utripajoče srce, tako jasno, kakor je govoril nekdanj prorokom?

Pravi gorski prorok je pač vsaki človek, ki prihaja sem z otroško naravnim čuvstvom.

Četudi stoje noge še na trdi zemlji, je povzdignjeno srce visoko nad trud in nad skrbi siromašnega sveta v nižavah.

Doli je svoboda lepa beseda, gori pa je resnica. Prevzet od silnih prvih vtiskov, ki so valovali v duši pogumnega hribolazca, je padel Hercog na kolena in dočim so se vsule solze občudovanja po njegovem licu, je zapel: "Tebe Boga hvalimo."

Malo da se ni ustrašil svojega lastnega glasu, kakor da se je dotaknil svetosti velike naravne moči—

kakor se zdi nedolžnemu otroku greh, izpregovoriti v cerkvi polglasno besedo.

Ako ne bi poznali kaplana že od prvih dni, ko smo ga videli v njegovem raj, za dobrega človeka, bi mu morali podati roko na tem planinskem vrhu.

Z raznimi poizkusnimi kamni se lahko preiskuje vrednost kovin; najboljši poizkusni kamen za vrednost človeka je pa taka razpokana skala, tritisoč metrov visoko v jasnem zraku.

Ko se je umiril izza prvega mogočnega vtiska, je Hercog natančneje ogledal velikansko sliko. Gora se je dvigala nad goro, vrh poleg vrha, kamorkoli je njegovo oko prodiralo čisti, prozorni jesenski zrak. Povsod zračen dih zlata — iz nižav pa so pozdravljale zelene doline tako mirno, kakor da ni tam nobene skrbi in tožbe.

Našel je celo svojo vas s cerkvenim zvonikom, a bila je tako majhna, da bi jo bil lahko položil na svojo dlan. Tisti ozki, svetleči se srebrni pas je potok, iz katerega je bil takrat potegnil dekle — na ime se niti ne spomni. Mali zeleni prostorček je njegov raj in po zelenih tleh raztreseni so dvori župnije, ravno tu doli pa koliba stare mamice. Že je razširil roke, da bi jih dvignil za blagoslov nad svojo ljubo čredo. Ali kakor da je hotel storiti nekaj pregrešnega, se je streznil. Kjer daje Bog sam zemlji svoj gorski blagoslov, se ne sme več ganiti uboga človeška roka, pa če bi bila tudi duhovnikova.

Samo nad severnimi hribi je ležala še megla. Ob daljni Donavi je valovalo veliko sivo morje, iz katerega se je tupatam nekaj dvigalo kakor otoki. V dalnji, dalnji daljavi, kamor je dosegalo oko samo ob jasnih jesenskih dnevih, je imelo morje zopet breg; to so z gozdovi ozaljšane granitne skale, ki dele na jugu kakor dolg obmejni nasip Češko in Moravsko.

Kakor mrtvo je bilo to megleno morje. Nobene barčice ni bilo videti na njem in vendar žive ljudje na dnu tega morja. Številni samostani so kakor pogreznjeni. Oj, menihi, pridite iz svojih mračnih celic! Pridite sem na jasne gore, ako hočete najti Boga!

V tej megli sede pri zeleni mizi prečastni gospodje škofovskega konzistorija, pa se posvetujejo, kako bi pripeljali ljudi v nebesa. Zapustite vendar to temno megleno deželo in pridite k mizi zelenih planinskih travnikov, ki jo je naredil Bog. Obrišite tukaj meglo iz oči, temotnih od starosti in ne preklinjajte, kar je blagoslovil sam Bog.

Na dnu meglenega morja so sedaj zbrani poklicani in nepoklicani zakonodajci in tavaajo po megli, pa sklenejo danes postav, katero prekličejo jutri. Pridite vendar sem v gorsko svetlobo, kjer stoluje svoboda, naj sankcionira svoboda postave. Napravite malo postav, a take, ki bodo stalne kakor večne planine. Tak gorski vrh bi bil pač najboljši in najsvetejši parlamentarno poslopje. Kdor pa nima več moči, kdor zaradi starosti ali zaradi debelosti ne more več gor, naj ostane skromno doli, pa naj ne poizkuša vladati nad drugimi.

Ali nima svobodna Švica najboljših svobodnih postav? Ali nimajo tam svobodni prebivalci planin svojih posvetovanj v svobodni božji naravi?

Take misli so prehajale zamišljenemu kaplanu po glavi, dočim je gledalo njegovo oko kakor izgubljeno v nepomično megleno morje.

Še dolgo bi bil tako sanjaril, da ga ni vzbudil orlov let iz zamišljenosti. Bil je zadnji čas za odhod. Sonce je bilo sicer še visoko; noben oblaček mu ni

branil, sijati toplo in jasno, ali tam na drugi strani je bilo že pol doline v hladni temni senci. Še en pogled na vse gorske glave, še en veseli pozdrav za slovo vsej krasoti — in z urnimi, dolgimi koraki in skoki je po hitel proti mali domačiji. Ko je stopil kaplan iz planinskega gozda, je sonce že izginilo za zapadno gorsko steno. Hladan veter je pihal od slapa, čegar enolični, dolgi večerni molitvi narave podobni pišu, je vzbujal skoro žalostna čuvstva. Končno je došel do prvih dvorov in tukaj bi bil moral poiskati prenočišča, da ni zamenjal mesec s svojo srebrno svetlobo solnca, pa mu je za silo svetil po poti čez trate.

Bila je že noč, ko je došel kaplan do zadnjega klanca nad vasjo. Mesec se je skril za gostimi oblaki in tako je tudi vas izgnila potniku izpred oči. Tem jasneje pa so svetile luči iz oken. Povsem določno je izpoznal svetlobo večne luči v cerkvi; nasprotna luč je prihajala iz župnijske oboedovalnice. To mu je bilo posebno všeč, ker je bil gladen kakor volk. Njegova soba pa je bila v temi. Kako se je veselil na njo! Ej, pozimi bo lepo! Upal je, da si bo lahko kupil svetilko in ob njeni luči bo pridno študiral v sveti samoti kaplanske sobice nad pokopališčem. In kadar se vrne od bolnikov, ga sprejme dober prijatelj, stara zelena peč.

Danes je prinesel seboj v srcu pravi planinski mir.

Po dobro znani poti pride kaplan kljub temi domov, seveda kasno, vsled česar najde pač sitne obraze. A to nič ne de. Saj se je danes naučil na gorah, kako se preze take malenkosti.

In čudno! Kakor da je zašel danes tudi v župnišče gorski mir, ga ne sprejme besedica ukora. Župnik čita mirno svoj časopis, kuharica prinese pogreto juho, ne da bi se pritoževala, ker je morala po nepotrebnem rabiti drva.

Ko pa je hotel zajeti juho s krožnika, je opazil na njem pismo. Začuden ga je ogledoval.

"To je danes prinesel kapiteljski sel," je dejal župnik, ne da bi odvrnil oči od svojega časopisa.

Z namiznim nožem je Hercog prerezal pismo, vprašujoč se, kaj naj bi pač bilo v njem; saj vendar ni ničesar pričakoval. — A že so plesale črke, neprenehoma naraščajoče, pred njegovimi očmi. Čital je: "Prečastiti škofovski ordinariat je odločil, premestiti Vas v Dolenjo vas. Ukazuje se Vam, da nemudoma odidete na svoje novo mesto in da sprejmete svojo jurisdikcijo v Farjem dvoru."

Torej premeščen! Prva premestitev je za mladega duhovna večasih dogodek, ki odločuje o celem njegovem življenju. Mrzla bolečina je izpreletela kaplanovo telo. Torej proč iz župnije, s katero se je danes na njeni najvišji točki takorekoč na novo poročil v ljubezni.

Ker kliče srce, kadar trpi, vedno drugo sočutno srce, je pogledal kaplan župnika in s tožnim glasom, kakor da kliče na pomoč, je dejal:

"Gospod župnik, premeščen sem!"

"Že vem. Jutri pride Vaš naslednik. Prihodnjo nedeljo morate že pridigati v Dolenji vasi. Ako bi bili danes še pravočasno prišli domov, bi že jutri lahko odpotovali. No, meni ni nič več mar, kje ste se danes potepali. Saj niste več moj kaplan." Hladno kakor ledena sapa so prišle besede z druge strani mize.

Kuharica ni rekla ničesar. Podprla si je samo boke in s porogljivim smeškom je gledala kaplana. Da ga je premestitev močno bolela, to je opažala in to jo

je veselilo. Saj je zmagala ona. Tega kaplana pač ni mogla trpeti in zato je neprenehoma silila v župnika, da je vendar dvakrat poprosil za drugega pomožnega duhovnika. A zaman. A tedaj se je zbudil kuharičin ponos. Čegar ni mogel doseči župnik, to je bila za njo malenkost. Saj je bila načelnica deviške družbe, torej tudi nekakšna duhovska uradna oseba. V tej lastnosti je znala toliko poročati o kaplanu, da je končno njena volja prodrla pri škofovskem konzistoriju.

Kaplanu je prešel sedaj celo tek do pogrete juhe. S svojim dekretom je šel v svojo sobo. Žalosten je gledal dol na pokopališče. Saj je življenje kaplana tudi tako pokopališko polje z mnogoštevilnimi križi. In danes so mu zasadili posebno velik križ v srce.

Malo da ni v svoji žalosti pozabil, da danes še ni končal svoje brevirne molitve. Vzel je knjigo, pa je molil, a tako raztresen ni bil še nikoli pri molitvi.

(*Dalje priložniti.*)

Socialistično delavstvo o diktaturi v Jugoslaviji

"Delavska politika" z dne 9. januarja je prvi socialistični list, ki smo ga prejeli iz Jugoslavije potem ko je kralj izdal svoj dekret, s katerim proglašja diktaturo. V uvodnem članku pod naslovom "Vsem somišljenikom" piše:

"Zgodilo se je to:

V razpletu državne krize, v katero nas je zavedel desetletni boj naših buržuazij za delitev prevlasti, je bila izdana 6. jan. proklamacija krone, s katero se suspendira ustava od 28. junija 1921 in nadomesti s posebnim zakonom "O kraljevski oblasti in vrhovni upravi".

Z ukinitvijo ustave se propale vse ljudske svoboščine in je razpuščena skupščina kakor tudi vsa samoupravna telesa.

V vezi z novim državnim stanjem je poostren zakon o zaščiti države, ki razpušča politične stranke s plemenskim in verskim obeležjem, omejuje snovanje udruženj, prepoveduje shode in sestanke brez policijskega dovoljenja.

Ne spuščamo se v razsojanje navedenih ukrepov in smatramo samo za dolžnost objaviti novo stanje vsemu somišljeništvu. Vendar pa ne moremo preko teh dejstev, ne da bi opozorili somišljeništvu in javnosti, da za nastalo stanje v naši državi razredno zavednega delavstva ne zadene odgovornost.

Vsa težina odgovornosti zadeva vse naše plemensko opredeljene buržuazne stranke, ki so slepo in dosledno vedle do katastrofe ustavnosti.

Ko opozarjamo somišljenike na nove razmere, jih pozivamo, naj ostanejo zvesti svojim lepim socialističnim idealom in naj si ohranijo v teh težkih dneh trdno vero v našo svetlo bodočnost.

Pokrajinsko načelstvo SSJ. za Slovenijo.

V drugem članku o tej premembi pod naslovom "Narodne skupščine in državne ustave ni več!" piše:

"Kriza je končana. Kriza parlamentarizma namreč s tem, da je bila narodna skupščina razpuščena in ustava suspendirana. O vzrokih, ki so dovedli do tega koraka, smo že razmotrivali. Danes povemo samo še, kaj se je pravzaprav zgodilo.

Po demisiji vlade sta bila pozvana v Beograd h

kralju tudi dr. Maček in Pribičević. Dr. Maček je bil pozvan dvakrat v avdijenco. Dr. Maček je zahteval federativno dualistično državo, skupnega kralja in posebno hrvaško vojsko, kakor smo že poročali.

S stališča režimskih krogov so bile zahteve dr. Mačka nesprejemljive, zato je imenoval kralj novo vladu in izdal dne 6. t. m. poseben manifest na državljane.

Proklamacija naglašja, da je prišel čas, ko med narodom in kraljem ne more in ne sme biti več posredovalca. Parlamentarizem ni prinesel ureditve in konsolidacije razmer, marveč le škodo. Sporazumi, pa tudi najbolj običajni odnošaji med strankami in osebami, so postali popolnoma nemogoči. Sveta moja (kraljeva) dolžnost je, da z vsemi sredstvi čuvam državno in narodno edinstvo.

Končno odreja kraljeva proklamacija:

"Zaraditega sem odločil in odločujem:

Ustava kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev od 28. junija 1921 se razveljavi. Vsi državni zakoni ostanejo v veljavi, dokler se po potrebi z mojim ukazom ne bodo ukinili. Na isti način se bodo v bodoče ustvarjali tudi novi zakoni.

Narodna skupščina, izvoljena 11. decembra 1927, se razpušča."

Nova vlada sestoji iz naslednjih ministrov: general Pera Živković (predsednik), dr. Vojislav Marinković (zunanje stvari), dr. Anton Korošec (železnice), dr. Stanko Švrljuga (finance), Boža Maksimović (prosveta), dr. Milan Srškić (pravda), Lazar Radojević (šume in rude ter agrarna reforma), Štefan Savković (javna dela, pošta), dr. Mate Drinković (socijalna politika in trgovina ter industrija), dr. Tugomir Alaupović (vere), dr. Uroš Krulj (zdravje) in general Štefan Hadžić (vojska in mornarica).

Nova vlada je imela že svojo prvo sejo, na kateri je sklenila in tudi objavila v "Službenih novinah" zakone, ki določajo stroge izjemne odredbe.

Tako n. pr.:

Zakon o kraljevski oblasti in vrhovni upravi:

Kralj je nosilec vse oblasti v državi. Zakone izdaja in proglašja kralj. Kralj odstavlja in postavlja državne uradnike.

Kralj imenuje predsednika in člane ministrskega sveta, kateri so njemu neposredno podčinjeni in odgovorni. Oni vodijo po pooblaščenju kralja vse panoge državne uprave.

Število ministrstev določa kralj.

Kralj izdaja in razglasuje zakone s kraljevskimi ukazi, ki sami po sebi pomenjajo zakon.

Kralj more sam obtožiti ministre. Ministre sodi državno sodišče, ki je sestavljeno iz treh državnih svetnikov in treh kasacijskih sodnikov, katere imenuje kralj.

Zakon o zaščiti javne sigurnosti in reda v državi.

Vsi čini, ki so naperjeni proti državi, se kaznujejo odslej s smrtjo ali robijo 20 let.

Prepovedujejo se in razpustijo se vse politične stranke, ki imajo ali versko ali plemensko obeležje.

Osnovanje novih udruženj in nadaljnji obstoj obstoječih društev, ki imajo drugačno obeležje in cilj, kakor je gori omenjeno, je vezan na posebno dovoljenje, oziroma velikega župana.

Ako bi se v roku enega meseca to dovoljenje ne zaprosilo, je smatrati, da dotično udruženje ni dovoljeno.

Da li je društvo politično ali ne, to presoja veliki župan.

Shodi se morajo tri dni prej prijaviti z navedbo dnevnega reda.

Ako bi bilo potrebno, da se v katero mesto, občino ali okraj zaradi upostavitve reda pošlje vojska, je vsaka hiša dolžna, da na svoje stroške vojsko vzdržuje.

Poostrenje zakona o tisku.

V vseh slučajih, v katerih bi moral urednik, oziroma lastnik, izdajatelj ali tiskarna, ki se pregreši proti določbam obstoječega zakona o tisku, biti obsojen na zapor ali denarno kazen po tem zakonu, velja odsej, da se ta kazen odmeri po določbah poostrenega zakona o zaščiti države, ako odmerja zakon o tisku za tozadevni slučaj blažjo kazen.

Zakon o spremembi zakona o oblastnih samoupravah in občinah.

Člen I. določa: Vse občinske uprave v vsej državi so z današnjim dnevom razpuščene.

Člen II. določa: V mestih Beogradu, Zagrebu in Ljubljani postavi kraljevski ukaz na predlog ministra za notranje zadeve novo občinsko upravo.

Člen III.: Občinske uprave na deželi, oz. občinske komisarje postavi takoj veliki župan dotične oblasti.

Člen IV.: Oblastne skupščine in oblastni odbori prenehajo delovati. Njihove posle prevzamejo oblastni komisarji, ki se takoj imenujejo. O njihovem delokrogu izda takoj poslovnik minister za notranja dela.

S temi čini je v državi odpravljen parlamentarizem najbrže za daljšo dobo. Jasno je pa tudi, da bodo marsikatero ustanovo, zlasti delavske, imele jako težek položaj, če se ne bo upoštevalo kulturnih in socialnih potreb delavstva tako kot je to potrebno v modernih, na primerni višini stoječih državah.

Organizacije že danes opozarjamo na to, da vse potrebno ukrenejo v smislu novih zakonov, da jih ne zaloti za naše čuvstvovanje neopravičeni pritisk novega političnega kurza v državi, ki ga mi nismo provocirali in tudi ne hoteli.

Iz tega članka je razvidno, da se morajo listi besede "diktatura" izogibati in da pišejo jako oprezno. Kralj je v svojem dekretu med drugim ukazal, da se mora razpustiti vse stranke, ki so organizirane narodnostno ali versko. Pozneje je razpustil vse stranke, kot so poročale brzojavne vesti, arhive in blagajne pa jim je policija zaplenila. Ene so imele le dolg, in poročila ne povedo, da-li je policija tudi te "zaplenila". Članek v "D. P." pove zelo jasno tudi pod oblastjo najstrožje cenzure, da so za sedanje stanje v Jugoslaviji odgovorne meščanske stranke. Kriza je prišla radi njih, in če ljudstvo hoče, da dobi ustavo, ki bo njemu služila, mora odpraviti balkanizem iz jugoslovanskih političnih strank ter zgraditi močno socialistično stranko, kakor jo ima delavstvo v drugih evropskih deželah.

Skrinja modrosti.

SVOBODA, katero garantirajo le besede, naj-sibodo potem tudi pisane in podpisane, je vendarle samo svoboda na papirju. Pravo svobodo morajo zajamčiti gospodarske razmere. (Zadružni Koledar.)

K. T.:

Slika iz premogovniške kempe

Leto 1926. Kompaniji se je zazdelo, da je čas za prelomitev pogodbe z unijo ugoden, pa je sporočila rudarjem, da njihove organizacije več ne prizna, da jo pogodba ne veže, in da bodo v bodoče plače toliko in toliko nižje. Organiziranim rudarjem je postalo jasno: "Za nas ni več dela." In so izostali. Čez teden ali dva so opazili, da prihajajo k rovom tujci. "To so importirani skebi", so pravili drug drugemu, kakor da ne bi vedeli poprej. Kompanija je svojim bivšim rudarjem pridno pošiljala ilustrirane cirkularje, lično tiskane v raznih barvah. "Se vam ne smilijo vaše žene in otroci?" jih je vpraševala. "Čemu stavkate, ko vidite, da je stavka samo vam v izgubo, vašim ženam in otrokom?" In jih je zbadala še bolj: "Čemu se borite za odbornike unije, katerim ni sile in vas navdušujejo ker je tak njihov poklic?" Teden za tednom tako, a rudarji so stavkali.

Prišel je 1. april l. 1927. "Povsod stavka premogarjev," so se tolažili rudarji v onem kraju. V katerem onem? Ej, veliko jih je bilo, in vsi so si enaki. Začela se je stavka in se vlekla iz tedna v teden, iz meseca v mesec, iz enega leta v drugo.

V oni kempi so cirkularji prilično ponehali, kajti večina prejšnjih rudarjev se je razpršila; le tisti, ki so imeli v nji svoje hiše ter velike družine, so ostali. Med njimi tudi Peter Nesreča. "Mejduš," je zaklela neko jutro njegova žena, "to je že od sile. Stari, daj no kaj, saj vidiš da poginemo, če se kaj ne predru-gači." Pa se ni nič predru-gačilo. Stavkarjem je poslala unija vsaki teden nekaj živil, včasih je dobil kdo tudi kaj podpore v gotovini, in tudi starih oblek se je dobilo — tako za silo je šlo. Pojavili so se novi agitatorji, ki so obljubljali, da bo stavka kmalu dobljena, da bodo premogarji potem delali le pet dni v tednu (kot da je nevarnost, da bi delali več), da bodo plače višje in da se še marsikaj izboljša v njihovem neveselem položaju. Zopet je prisijalo upanje. "Rešili bomo unijo," se rekli, "in rešili bomo vas." A teden je minil za tednom, in starka Beda je trkala vedno glasneje ter zahtevala, da dobi stalen kvartir v družinah rudarjev. Ni šlo drugače, dobila ga je.

Čez dolgo so začeli voditelji stavke priznavati, da je bitka izgubljena. Ampak tega nikoli ne priznajo tako, da bi rekli: Boj je za enkrat izgubljen. Če morete, se povrnite na delo in ostanite v uniji. Ko bomo pripravljeni, bomo zopet šli v boj za svoje pravice." Oni ne govore tako, ampak pravijo: "Vsak dober član unije mora vztrajati do konca." A konca ni — vsaj videti ga ni včasih. Torej vztrajaj dotlej, da pogineš.

Peter Nesreča je pomišljal. "Devetnajst let sem delal v rovih, delal in stavkal. Težko sem delal in sem prihranil, da sem si zgradil tole hišo, ki me stane pet tisoč, a dolga imam sedaj štiri tisoč. Nihče mi ne da za hišo sedaj niti dva tisoč." Premišljeval je in ni nič posebnega sklenil.

"Ti, v štoru pripovedujejo, da je stavka že davno izgubljena, vi pa postopate in se jezite, poleg pa še vsi skupaj stradamo. Kar nazaj v majno pojdi!" Peter Nesreča ji je dopovedoval, da to ne gre, kajti rekli bi mu skeb, izključili bi ga iz društva itd. "Kaj so živine," je vzkliknila žena, "kaj ne vidijo, kako nam je težko?"

Prišla je komisija in izpraševala. Dobri, prijazni gospodje, ki so vse natančno zapisali. "Kdo so ti ljudje?" je vprašala žena. "Senatorji so, ki delajo postave, pa so prišli sem, da poizvedo, kako nam gre." — "Kuš, kaj bi poizvedovali! Kaj je treba poizvedovati! Mar ne vidijo, kamor pridejo, kako nam gre? Saj jih pamet uči, da ti mora iti slabo, če ne delaš in če te gonijo vsekrižem!" Umirila se je in je vprašala: "Pa misliš, da bodo kaj napravili?" Peter Nesreča je skomignil.

Komisija ni dosegla ničesar. Premogarji, vsi gladni, so se tolkli med seboj radi organizacije, kompanije pa so uvajale skebe. V hiši Petra Nesreče je zbolel otrok, in potem še eden. "Pojdi kam," je prosila žena a Peter ni vedel, kam. Zdravnik stane, medicine niso zastoj. "Grem pa sama," je rekla. Šele drugi dan je prišel zdravnik, baje od kompanije. "Več hrane, boljše hrane jim morate dajati." In je dal navodilo, kako naj se jih hrani, in pa list, na katerem je bilo navedeno lekarnarju, kakšna zdravila naj pripravi. "To boste morali plačati," je dejal zdravnik, "a kar se mene tiče, je dobro." Žena je vpraševala moža z očmi, Peter pa ni vedel kam bi se dal. Saj se je že sam počutil kakor otroci: da bi legel ter ležal kar tako, brez življenja, in nič mislil, niti na kruh. "Peter, saj vidiš, da tako ne more več iti. Ali ste blazni, da upate na zmago? In če nimate upanja, čemu stavkati po tolikih mesecih?" Peter Nesreča ni vedel pojasniti. Otroka sta ležala, treba bi bilo zanj boljšo hrano in zdravil, ki jih je predpisal zdravnik.

"Ti . . . ? Ti —" je zajecjala, "pojdi in vprašaj za delo, morda ti ga dajo." Peter Nesreča je strmel nemo predse. "Kaj bi se obotavljal, ta je šel, pa ta in ta, in oni, drugi pa so prišli iz vseh krajev, ker jih je doma morda sram, da bi se povrnili. "Ne morem — ne bi ga mi dali," je jeknil. "Jaz grem k njemu, bo ti dal delo, boš videl!" Zvečer je šla, se vrnila čez uro in mu rekla: "Jutri začneš."

Peter Nesreča se je vrnil na delo. Bil je vzor stavkar, agitator, znan v vsi prostrani okolici. On? On se je že vrnil? Buljili so drug v drugega in se zgražali. "Ej, saj mu ni bilo še treba, ima hišo!" Drugi, ki je imel piko na ženske, pa je rekel na ves glas: "Baba ga je zdelala, baba ga je spravila nazaj. Poznam jaz take —".

Ni bilo dela za vse, kajti če bi ga bilo, bi že nihče ne stavkal. Zato so tisti, ki so prestavkali skoro dve leti, ali za spremembo kam odšli za par mesecev, da so si zaslužili za silo in se spet povrnili, zahtevali od onih, ki so delo dobili, da ga puste. "Stavke še ni konec!" so vpili. Peter se je ženi potožil, da mu je hudo. Gospodje so arogantni, pravice pri delu nobene, tisti, ki še ne delajo ga gledajo sovražno, in gruča otrok je vpila za njim, "skeb! skeb!" Težko je delal. Težko je premišljeval težke misli. "Stara, stavke ni še konec, pravijo." Ustrašila se je takih besed in zavrnila. "Seveda je ni, za tiste ki dela ne morejo dobiti. Saj bi jo tudi zate ne bilo, če bi bil še zmerom doma. Le delaj, kajti drugi so ti dela samo nevoščljivi, nič drugega!" In Peter Nesreča je delal. Prišel je po dveh tednih prvi plačilni dan. Pet dolarjev je zaslužil. V kompanijski trgovini je nakupil stvari za deset dolarjev. "Ko bi vsaj v kompanijskem štoru ne bilo treba kupovati," se je potožil ženi. "Zaslužiš jih deset, pa hočejo, da jih \$25 zapraviš." In je naslednjih štirinajst dni tudi storil tako kakor je pravil. "Moraš," je rekla žena, "če ne ti pa delo vza-

mejo." — "Ej, vem to vem!" Otroka sta ostala vzlic hrani iz kompanijskega štoru slabotna in eden je kar tako na lepem umrl. Peter je krl, žena je jokala. Pokopali so ga in dnevi so tekli dalje. "Skeb, skeb!" so ga pozdravljali otroci. Imel je majhen, lep vrt, nekaj trte kot jo vidite po premožovniških seliščih in mlado sadno drevje. Vse je našel porezano eno jutro. Pošiljali so mu pisma z mrtvaškimi znamenji. "Beži, če ne te ubijemo!" — "Hudiči prokleti," je siknila žena, "to je pasje življenje!" In je klela kar se je dalo. Bila je močna, energična, in je le malokdaj jokala. "Ko bi bila možki, saj ne bi bilo tako pri nas!" To je bilo očitanje in ko se je mož vlegel v posteljo, je mislil, kaj naj stori, ker je mož. A ni si razrešil uganke. Bilo je že pozno, ko ga vzbude glasni klici. "Ogenj!" Njegova stara hiša je gorela. Nekoč, ko so bili "dobri časi", in je že precej prihranil, pa tudi sam je bil pripraven za kako stavbeno delo, je z ženo sklenil, da postavita blizu stare novo hišo, staro pa dasta v najem. In sta storila kakor sta se domenila. Po izprtju je imel v stari hiši še stanovalce, toda stanarine niso mogli plačati. Peter jih ni tirjal. Saj je vedel, če ni, ni! Ko je Peter odprl oči in se mu je zablisnilo pred očmi, in je še čul razbijanje po stenah, je razumel. Naglo je zbudil ženo, ki se ni nič posebno začudila. "Otroke rešimo," je rekla, in jih je hitela nositi iz hiše, potem pa še drugo, kar se ji je zdelo najvažnejše, kajti bila je nevarnost, da se tudi ta užge. Dobri sosede so jo z vztrajnim polivanjem rešili. Stara hiša je pogorela do tal. Prišel je naokrog agent zavarovalniške družbe, pogledal, si zapalil cigareto in nekaj pisal. Peter Nesreča in žena sta stala poleg. "Kedaj dobim zavarovalnino?" — Šele čez nekaj časa je agent odgovoril. "Pet tednov niste imeli nikogar v pogoreli hiši, zato zavarovalnica ni dolžna plačati. Mi je jako žal."

Peter Nesreča je delal in včasih, ponoči, ko ni mogel zaspati, je premišljeval. Ogenj ga je ostrašil, maščevalnost ljudi, ki so mu uničili vrt in zažgali poslopje, ga je bolela. Čez dan je hodil v rov in delal, a ni nič izdalo. Kar je zaslužil, niti za kompanijsko štacuno ni zadostovalo. "Čas je, da začnete misliti na odplačevanje dolga na hišo," se je glasilo pismo banke. Sedaj pa je prišel k njemu njen agent osebno. "Mr. Nesreča, naša banka zahteva, da ji plačate vsaj tisoč takoj, za ostalih dva tisoč petsto homo pa še počakali." Nič ni rekel, a prišla je žena, ki je čula agenta in rekla: "Kje naj dobimo?" — "To vendar ni naša stvar", je z užaljenim glasom rekel tirjavec.

Peter Nesreča je prišel tudi ob to hišo, ker tisočaka ni imel, da bi jo rešil. Umrl mu je še drugi otrok, in ostal mu je le zadnji. Njegova žena, pogumna kakor je bila, je postala senca. In Peter Nesreča hodi na šiht v rov kakor hodi še zadnjih devetnajst let. "To je pasje življenje", mu pravi včasih, on pa ji pritrdi: "Stara, še slabše kot pasje!"

Tudi japonski proračun narašča

Japonski proračun za l. 1929 znaša okrog \$876.-380.000, ali blizu \$22.000.000 več kakor leto poprej. Proračunska postavka za armado in vojno mornarico znaša \$250.000.000, ali \$6.650.000 več kot v prejšnjem fiskalnem letu.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

KONFERENCA NA WEST ALLISU 27. JANUARJA BILA USPEŠNA.

J. S. Z. dobila nov klub.

WEST ALLIS, WIS. — Sedmo redno zborovanje četrtga konferenčnega okrožja J.S.Z. za severni Illinois in Wisconsin, katero se je vršilo v nedeljo 27. januarja t. l. je bilo v vseh ozirih uspešno. Napravilo se je korak, ki je velepomemben za tukajšno slovensko naselbino. Ustanovil se je soc. klub, in takoj je pristopilo deset novih članov. Začasni tajnik novega kluba je Anton Demšar. Vzlic izredno slabemu vremenu (pihala je burja in padal droben sneg) je bila udeležba od strani rojakov v tukajšnji naselbini prilično dobra. Vseh udeležencev na konferenci je bilo okrog štirideset.

Zborovanju je predsedoval sodr. Joško Radelj ml.; zapisnikarica je bila sodr. Christina Omahne. Poleg organiziranja novega kluba je konferenca sprejela naslednje zaključke: Ne strinja se z idejo, katero je sporočil sodr. Anton Garden glede razpustitve Jugoslovanske socialistične zveze, ker s tem korakom bi bilo ubito vse socialistično gibanje med našimi naseljenci v Ameriki. Resolucija, tikajoča se spremembe oblike Proletarca, katero so predložili zastopniki kluba štev. 37 v Milwaukeeju, se odloži do prihodnjega konferenčnega zborovanja; naroči se pa upravnemu odboru Proletarca, da dobi od tiskarn podatke, v koliko bi bili tiskovni stroški manjši ali večji. — Resolucija glede nastavljenja stalnega organizatorja in potovalnega zastopnika Proletarca se izroči eksekutivi JSZ. v rešitev po možnosti. Konferenca se je nadalje izrekla, da naj ostanejo mesečni prispevki članov J.S.Z. isti kot so bili dosedaj; akoravno bodo po novih pravilih socialistične stranke prispevki na stran-ko nekoliko nižji, bo pa vsled tega imela Zveza malo več finančnih sredstev za agitacijo.

Prihodnje zborovanje se vrši meseca septembra v Waukeganu, Ill. — Za tajnika konferenčnega okrožja je bil izvoljen sodr. John Suppanchich iz Sheboygana, za organizatorja pa Frank Novak. Dosedanji tajnik je bil Peter Bernik iz Chicaga, ki ni več kandidiral. Izmed vseh zborovanj JSZ. v tem okrožju je bilo to eno najživahnejših. — *Poročevalec.*

BODIMO OPREZNI, AKO NOČEMO NAZADOVANJA.

DETROIT, MICH. — Velikokrat se dogaja, da naši člani izostajajo od važnih sej, in tako so sklepi drugačni kot pa je sentiment društva. Ena skupina na primer je disciplinirana, pride na sejo "korporativno", oboroži se z resolucijami itd., na drugi strani pa vidiš, da tisti člani, ki bi jih ob tako važnem momentu društvo na seji najbolj potrebovalo, niso prisotni.

Marsikako naše napredno društvo bi sodelovalo z Izobraževalno akcijo JSZ., če bi tisti člani, ki so društva zgradili in se zanje žrtvovali, skrbeli, da ne izgube kar je njihovega. Tukaj imamo še vedno mnogo kričavosti proti socialistom, ker črpajo nauk sovraštva proti njim iz svojega glasila. To je žalostno, am-

pak pomagati se ne da. Ko pridejo k pameti, pa bo drugače.

Tukaj so pri podpornih društvih "Radnikovi" ljudje predložili nekake resolucije proti diktaturi v Jugoslaviji. Mi diktaturo obsojamo — oni so zanj, a vseeno protestirajo. Rajše naj bi protestirali proti političnim šlevam in bedakom v Jugoslaviji, ki žlobudrajo o "zgodovinskem pravu", tisočletnem hrvatskem kraljestvu, prečanih in Srbijancih, pravoslavnih in katolikih, a vsi skupaj niso znali ustvariti nič drugega kakor kaos. Protesti tjavendan le dokazujejo, kako nezreli so premnogi Jugoslovani za vsako odgovornost v politiki. Ko so socialisti delovali za federativno republiko na Balkanu, so bili današnji Cvetkovci in komunisti proti. Sedaj se pa navdušujejo zanj in tako capljajo v svojem radikalizmu vedno kako desetletje zadaj za naprednimi idejami, potem, ko sami omogočijo kraljevino ter diktaturo, pa "protestirajo", ker je pri njih taka moda, da je treba proti nekomu vedno protestirati. — *Opazovalec.*

IZ KANSASA O DELOVNIH RAZMERAH, "VŠČIPCIH" IN DRUGEM.

BREEZY HILL, KANS. — Ker ravno pošiljam naročnino, naj mi bo zopet odmerjeno nekaj prostora, ker se le malokdaj oglasim, niti vsake kvatre enkrat ne. Zelo rada bi poročala kaj dobrega, a dobrot tukaj ni in zato se moramo zadovoljiti s slabim.

Delavske razmere v teh krajih Kansasa so slabe. Dasi nekateri rovi več ali manj obratujejo, je zaslužek zelo pičel, in kdor ima delo, zasluži toliko, da se otepa trgovca z živili, kdor pa je brez dela in nima prihrankov (teh je pač največ), je seveda velik revež. V takih razmerah ne more biti napredka. Precej agilni pa smo v nečem drugem, o čemur je bilo nedavno poročano v Prosveti.

Proletarec mi je priljubljen list in ga pri nas radi prebiramo. Težko čakam vsake številke in ga z veseljem čitam. Pogrešam pa v njemu "Vščipce". Tudi Papagaj se le poredkoma oglašja. Želeti je, da se povrnejo "Vščipci", ker v njih dobi vsak svoje, kar mu gre. Vsak list ima kako rubriko s kratkimi noticami smešne in kritikujoče vsebine, torej čemu naj bi bil Proletarec izjema? — *Frances Sinkovec.*

O KONFERENCI J. S. Z. V GIRARDU.

Konferenca JSZ. v nedeljo 20. januarja v Girardu, O., je razpravljala o agitaciji, o možnostih, kakor organizirati predavateljske ture, o obliki Proletarca, delovanju med mladino, literaturi, o našem delu na kulturnem polju itd. Zborovanju je predsedoval Frank Barbič iz Clevelanda, zapisnik pa je vodil John Krehel. Zastopani so bili klubi ter društva Izobraževalne akcije in navzočih je bilo tudi več gostov. V debati o premembi oblike Proletarca so nekateri predvsem naglašali, da je oblika časopisa cenejša nego oblika revije, drugi pa, da ga bo potem lažje razširiti. Anton Jankovich, ki mnogo agitira za razne liste in med njimi tudi za Proletarca, je izjavil, da se njemu radi forme nihče ne pritožuje, Anton Garden pa je dejal, da glasom računov, ki jih ima na razpolago, vidi, da bi list s spremenitvijo oblike v časnik prihranil kakih

\$100 mesečno, in ta denar bi se lahko porabilo v druge svrhe. Zborovalci so izrazili željo, da bi JSZ. organizirala predavateljsko turo, ki naj bi jo podvzel s. Ivan Molek.

Za tajnika Konference je izvoljen Joseph Franceskin, dosedanji tajnik pa je bil Anton Garden. Za organizatorja je bil ponovno izvoljen Anton Jankovich. Prihodnja konferenca se vrši v Barbertonu 26. maja, če bo dvorana na razpolago. Zapisnik konference bo priobčen prihodnjič.

KATOLIČAN NE MORE BITI DOBER SOCIALIST.

MILWAUKEE, WIS. — V Proletarcu čitam razpravo o vprašanju, da-li more biti dober socialist dober katoličan in obratno. Jasno je, da ne, in da to doženete, ni treba dolge razprave.

1. Socialist in katoličan sta si v jedru in znanju velika nasprotnika.

2. Kadar katoličan zapopade in pravilno razume socializem, bo prav gotovo pustil katolicizem, ker oboje ne more biti.

3. Pošten človek ne more gojiti v sebi dve sovražni si ideji — in socializem ter papizem sta si sovražna.

4. Kdor je iz mladosti vzgojevan v socialističnem duhu in socializem pravilno razume, ne bo nikdar postal katoličan, pač pa ga je sram, ker je še toliko naivnih ljudi na svetu na tej stopnji civilizacije, da verujejo v verske bajke v katere ne verjamejo niti tisti, ki jih uče.

5. Mnogo katoličanov se je že spreobrnilo iz katolicizma v socialiste, še noben socialist pa ni postal katoličan.

6. Tisti, ki so bili kedaj člani socialistične organizacije in so danes katoličani, niso bili še nikdar socialisti po prepričanju, nego le po imenu.

7. Kdor zagovarja stališče, da je delavec lahko socialist in katoličan ob enem, prvič greši proti prej navedenim pravilom, drugič, on uvaja v delavske vrste mlačnost in napačno pojmovanje socializma.

8. Kdor trdi, da je katoličan lahko dober socialist in dober katoličan ob enem, ali magari mlačen katoličan in mlačen socialist ob enem, je sam na prevagi in ni ne to ne ono.

Oboje ne moreš biti. Človek mora biti mož, in mož sovraži hinavstvo, pa bilo v kakršnikoli obliki.

Joseph Ule.

"KAMNOLOM" BO VPRIZORJEN V WAUKEGANU.

WAUKEGAN, ILL. — Klub št. 45 JSZ. bo imel v nedeljo 5. maja priredbo, na kateri bo vprizorjena Seliškarjeva drama "Kamnolom". Ob enem bomo ob priliki te prireditve praznovali naš delavski praznik prvi maj. Članstvo kluba bo poskrbelo za to slavnost, igro pa vprizori za klub št. 45 dramski odsek SND., ki je bil organiziran pred nekaj meseci in šteje danes že do 70 članov in članic. Za to leto ima določenih že pet iger. V tem odseku je mnogo mladine. Upati je, da bo šlo delo odseka gladko naprej v interesu dramatike in nasebine.

Da se povrnem nazaj v klub. Na decemberski seji so bili v njegov odbor za to leto izvoljeni: Anna Mahnich, tajnica; Rudolf Skala, zapisnikar; John Gantar, blagajnik, Martin Judnich, organizator. Nadzor-

nika: Vinko Pink in Martin Judnich. Zastopnica Proletarca, Frances Zakovšek. Seje kluba se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 2. pop. v SND. — Seja januarja je bila zelo zanimiva radi diskuzije, katere predmet je bil: "Ali so razne sportne igre, ki so priljubljene naši mladini, koristne za delavstvo?" Diskuzije so potrebne, prvič, ker se z njimi bistrijo pojmi, in drugič, ker širijo obzorje članom. Sodrugi in sodruginje, udeležujte se sej v čimvečjem številu in privedite s seboj prijatelje, da se seznanijo z našim delom ter da s časoma postanejo člani kluba. Dajmo klubu čimveč življenja, in dali mu ga bomo s konstruktivnimi diskuzijami o našem delu ter delu drugih, in z razpravami o problemih, ki se tičejo bodisi nas v ožjem smislu, ali pa splošnosti. — Anna Mahnich, tajnica.

ALI V CHICAGU NE BO VEČ "TAKIH MAŠKARAD"?

CHICAGO, ILL. — "Well, včasih smo imeli v Chicagu slovenske maškarade, ki jih je posetilo stotine ljudi in med njimi veliko število mask. Sedaj pa jih ne bo več," — ampak le počasi! Pripravita se, prijatelj in prijateljica, na maškarado, ki jo priredi v soboto 9. februarja društvo "Nada" št. 102 SNPJ. v jednotini dvorani. To ime pove dovolj. Veliko mask, velika udeležba, lepe nagrade in mnogo — vzorna postrežba, dober orkester, nizka vstopnina — torej veliko in na kratko povedano. — Članica.

O PRIREDBAH, NAPREDKU, KONFERENCI IN DRUGEM IZ GIRARDA.

Dostikrat čitate, da je naselbina Girard, O., napredna slovenska naselbina. Pripovedujemo, da imamo sedem podpornih društev, Slovenski dom, svojo godbo, par dramatičnih društev, klub JSZ. — torej kar nad deset ustanov v tako majhni naselbini. Torej na vsak način smo napredni. Na seje teh ustanov sicer ne hodimo nič kaj pogosto. A še takrat, ko pridemo in je na razpravi kaka za skupno delavsko stvar važna zadeva, ki nam daje priliko, da bi se pokazali v javnosti z našim naprednjaštvom, klonimo glave namesto da bi se izrekli zanjo. Dasi ne odobravamo vojne, v propagandi za militarizem radi pomagamo in to celo z največjim pompom.

Slovenske fane in cerkve nimamo, in to je eno, v čemur zaostajamo za mnogimi drugimi naselbinami. Cerkev je sicer več kot preveč, in kdor misli, da se stare navade ne sme opustiti in da je dobro, če ima vsaj nekoliko tiketa, ki mu bo pomagal pred sv. Petra, gre vsaj parkrat na leto v božji hram. Martin Železnikar je rekel nekoč takim sezonskim pobožnjakom "letniki".

Veselic in koncertov smo zadnje čase mnogo imeli, z velikimi in majhnimi udeležbami. Tukajšnji klub JSZ. je imel veselico 19. januarja, ki je bila ob enem koncert. Ta del programa so izvajali znani clevelandski pevci Eppich, Belle in Plut. Priredba je nepričakovano dobro izpadla. Udeležba je bila zelo velika, kar sodim po tem, kako so odborniki skakali naokrog, da so poskrbeli stole za udeležence, a še jih ni bilo dovolj (stolov). Čul sem, da je tudi gmotni uspeh dober.

Pevci in igralci so svoj program prav dobro izvršili in to je mnenje avdijske, ne le kake posamezne osebe. Naš Shorty orkester ga tudi "fajn pihne". Neglede kako se kdo kremži in kisa, ko hitro zasliši

Shortyjev orkester, pa mora v smeh in hajd v ples. Po 12. uri smo se podali v spodnje prostore, da smo še nekoliko pokramljali ter malo peli skupaj s Clevelandčani, in ta zabava je zelo ugajala tudi našim ženam in dekletam. "Clevelandčanje so zares fajn fantje," je bil sklep nežnega spola.

Naslednji dan se je vršila konferenca klubov in društev Izobraževalne akcije. Zastopnikov je bilo precejšnje število. Iz Girarda sta bila reprezentirana klub ter druš. št. 49 SNPJ. — *Poročevalec.*

ŠUBLJEV KONCERT V CONEMAUGHU.

PARK HILL, PA. — Pevsko društvo "Bled" se je zavzelo za aranžiranje koncerta v Conemaughu, na katerem bo pel operni pevec Anton Šubelj. Vršil se bo v soboto 23. februarja. S tem bo ustrezno vsem, ki žele tega odličnega pevca čuti na njegovem koncertu. Več prihodnjič. — *Adolf Krasna.*

PREMEMBA V ODBORU KLUBA ŠT. 27 JSZ.

V odboru kluba št. 27 v Clevelandu so za to leto sledeči: Louis Zorko, tajnik-blagajnik; Anton Jan-kovich, organizator; August Komar, zapisnikar; tajnik med klubom in "Zarjo" John Krehelj; August Komar, knjižničar. Nadzorni odbor: Edvard Branisel, Anton Eppich in Paul Modic. Zastopnik kluba v City Central Committee: John Krehelj in Paul Modic. Klubov zastopnik v društvih Slov. nar. doma je Karol Tri-najstič.

Ze več let je bil tajnik kluba št. 27 sodrug John Krehelj, zelo delaven, aktiven član, in klub je imel v njemu izborna moč. Novi tajnik Louis Zorko je znan agitator za Proletarca, v društvih in v našem gibanju v splošnem. John Krehelj je sedaj tajnik med pevskim zborom "Zarja" in klubom.

ZABAVA BARBERTONSKEGA KLUBA.

BARBERTON, O. — V soboto 9. februarja priredi tukajšnji klub št. 232 JSZ. prosto zabavo, ki se vrši v dvorani društva "Domovina". Prične se ob 6. zvečer. Klub vabi na to zabavo vse člane, somišljenike in prijatelje v Barbertonu in okoliških naselbinah, in pripravljani odbor jim obljublja, da se ne bodo dolgočasili in da bo tudi postrežba izvrstna. — *Odbor.*

MISLI AGITATORJA, KI SE TRUDI IN DELA, A MASA "SPAVALA".

Naš delaven sodrug J. K. poroča upravništvu iz Minnesote med drugim: Bil bi pisal že prej, ali upal sem, da dobim še kaj naročnikov, "trpini" pa mi odvrčajo, da čitajo "Prosveto", ki piše isto kakor "Proletarec". Je seveda križ z našimi ljudmi, ker ne vedo, da njihovo borbo vodi mala skupina, ki mora žrtvovati čas in denar, poleg pa je deležna od strani delavskih vrst tako malo sodelovanja, da je žalostno. Menda bo res prišlo tako daleč, da bo današnji sistem doprinesel tolikšno brezposelnost, da bo masa vsled praznih želodcev prignana do ekstremnih činov in se poslužila revolucije ter prelivala proletarsko kri. Naše načelo je, da je za delavstvo boljše, če si izboljša razmere in si teše pot v novo družbo z nekrvavimi metodami, toda kaj hočemo, če pa se jih delavci nočejo poslužiti! Bomo pač morali čakati in trpeti, dokler ne bo sistem primoral ljudske množice v akcijo — bila taka ali taka.

Naš socialistični lokal je postal po volitvah nekam

"zaspan". Vedno je tako, da se nalaga gotovim članom vse delo i n ostali pričakujejo, da ga izvrše. Eni naj delajo, drugi pa so v ozadju ter kritizirajo in "komandirajo". Ni čudno, da je tolikim sodrugom ubita volja za delo in se pridružijo neaktivnim. Tako, mislim, je bilo in bo. Eni se umikajo, drugi prihajajo, da se tudi oni naveličajo, ko vidijo brezbriznost mase. Le nekaj starih je, da vzdržujejo in v gotovem času bomo tudi te zgubili, kajti starost jih bo upehala, in kaj potem? Mlada generacija bo igrala baseball in drugi sport, če bo imela s čim."

Vprašanje torej ni borba proti kapitalizmu, ampak vprašanje je, kakor pridobiti delavsko rajo za tak boj. Energija, ki bi jo agitator lahko porabil v bitki s privatnimi interesi proti izkoriščanju delavcev, mora potrošiti največ v tolmačenju nemislečim, brezbriznim delavcem, da greše proti sebi in drugim, ker vztrajajo pri brezbriznosti. Ampak v teh časih je ameriški delavec podoben onemu kristjanu, ki je rekel: "E, kaj bi hodil k maši in spovedi, saj sem še mlad in zdrav in je še čas. Če nevarno zbolim, pa pokličem gospoda." Naš delavec pa misli: "Kaj bi čital in se družil v socialističnih klubih, saj bi mi SEDAJ nič ne pomagalo. Kadar pa bo "treba", bom "prvi med prvimi".

Ivan Cankar "za vse"

Ob priliki desetletnice smrti pisatelja Ivana Cankarja decembra prošlo leto so vsi slovenski listi imeli o njemu lepe nekrologe. Narodnjaki so ga slavili, ker je v življenju neizmerno ljubil domovino. Klerikalci so ga slavili, ker je tako lepo pisal o Bogu in svoji materi. In socialisti zato, ker je bil Cankar bojevnik za človeška prava in socialist. En klerikalni list je pisal, kako zelo je bil Cankar veren, in kako globoko je ljubil mater in domovino. Liberalen list se je veselil, ker ima lepa naša domovina v njemu tako močnega glasnika, in delavski so se ga spominjali kot Cankarja ljudskega predavatelja, avtorja "Hlapca Jerneja" in mnogih drugih del, v katerih je bičal krivico ter hinavščino, in spominjali so se ga tudi kot kandidata na socialistični listi.

Ko ste brali vse tri vrste listov, ali se niste vprašali: Čigav je Cankar pravzaprav bil? Ampak vprašanje ni niti malo potrebno. Njegova dela glasno pripovedujejo, da ni spadal lažnjivemu, potvorjenemu "narodnjaštvu", ne fanatičnemu, slepemu klerikalizmu. Ivan Cankar je bil Cankar, in zato je velik.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Nekaj naznanil je prišlo prepozno za objavo v prejšnji številki. Dopisnike ponovno prosimo, da naj nujna naznanila ter dopise pošljejo tako, da jih dobimo v urad do pondeljka zjutraj, ako je preje nemogoče.

Vsled urednikov zaposlenosti na seji gl. odbora SNPJ. je več dopisov izostalo, ki pa bodo gotovo priobčeni prihodnjič.

Poročilo preiskovalnega odbora kluba št. 27 o Pezdirčevih obtožbah proti Presterlu bo nadaljevano drug teden.

Koliko je slovenskih in drugih trgovcev, ki trgujejo z vami v vaši naselbini, ki oglašajo v "Proletarcu"?

Koncert ge. Pavle Lovšetove v Sheboyganu

Gospa Pavla Lovšetova je umetnica; ako bi bila članica kakenga velikega naroda, bi se njeno ime nedvomno lesketalo med drugimi "stars", toda mi smo mali in poleg tega še v mnogih ozirih malenkosten narod.

V Sheboyganu je ga. Lovšetova pela v dvorani slovenske cerkve — pod cerkvijo. Da se v tem nizkem, neprimernem prostoru njen krasen glas ni mogel najti, da ni mogel učinkovati z vso močjo in popolnostjo, ki mu je dana, je pač razumljivo. Aranžerji bi morali biti v tem vsaj nekoliko nepristranski in upoštevati pevko ter njeno umetnost, pa tudi imeti vsaj nekoliko takozvanega narodnega ponosa. Zelo porazno je npr. vplivalo naznanilo v angleškem dnevniku, da bo v dvorani cerkve sv. Cirila in Metoda nastopila "Prima dona of Jugoslavia" Da, malenkostni smo.

Program je bil, upoštevajoč kakovost občinstva, deloma neprimeren. Priznati moram, da je Šubelj v tem spretnější. Za popolno in globoko razumevanje arij iz težkih oper je potrebno občinstvo z izvežbanim, kritičnim poslušom. To je končno uvidela tudi pevka sama in izpustila iz prvega dela programa dve točki. Boljši vtis je napravil drugi del programa, posebnost Gounodova "Ave Maria"; pri tej točki je manj-

kalo samo še mogočnih zvokov orgelj, pa bi bil učinek popoln.

Tretji del programa so tvorile narodne ali ljudske pesmi. Sedaj šele se je občinstvo nahajalo v svojem elementu. V predavanju je umetnica izvrstna.

Vsebinsko posameznih slovenskih pesmi je recitiral, oziroma skušal recitirati Rev. Černe. Napaka pri tem je bila, da ni bilo na razpolago pisanih angleških prevodov, oziroma pravih prevodov. Šubelj je baš potom teh, zelo izvrstnih prevodov dosegel z našo ljudsko pesmijo tudi pred ameriškim občinstvom zelo velike uspehe.

Aranžerjem koncerta pa se mora dati priznanje, da so priredili za umetnico jako lep pozdrav v imenu naselbine. Kratek pozdravni govor je bil izvršen po mladi Slovenki Virginiji Fale. Brhka deklica ima lep nastop in govorila je lepo, čisto slovenščino. Seveda, precej čudno se je slišalo, kako ponosni smo na naše umetnike in našo umetnost, ko smo vendar ob enem pokazali svojo malenkostnost. Ponosni bi bili lahko, ako bi se koncert vršil v veliki, javni, za take koncerte primerni dvorani . . .

In končno: Slovenskega cvetličarja potrebujemo v naši naselbini, ker bi ga. Lovšetova gotovo prejela boljši šopek. Ali so mogoče cvetlice pozeble zadnje tedne?

V celoti pa je končno tudi ta koncert na našem revnem kulturnem polju (takozvanem) korak naprej, in ob enem nas je vsaj za kratke ure predramil iz na-

KNJIGARNA "PROLETARCA".

Največja izbira najboljših slovenskih knjig v Ameriki. V zalogi tudi angleške knjige, med njimi najnovejše Upton Sinclairjevo delo, povest v dveh knjigah, **BOSTON.**

Cena za to knjigo povsod drugod \$5, pri nas \$3.50. Prečitajte cenik pazno in izberite si knjige, ki vam ugajajo. Za večja naročila, bodisi knjižnicam, čitalnicam in klubom, popust. Vsa naročila pošljite na naslov "Proletarca".

Vsako zimo na tisoče močnih in zdravih mož ter žena enostavno zavrže svoje življenje, ker čakajo, da bo prehlajenje samo od sebe minilo. Proti prehlajenju se je treba z vso močjo boriti, da se ga obrani in odpravi. Da se zavarujete proti prehladu, ali da ga odpravite, ako ste že prehlajeni, pazite da bo vaš želodec in črevesje v redu. Je ni bolj važne stvari, kot je to.

**TRINER'S
BITTER
WINE**

ZA NJEGA NI VEČ PREHLAJENJA

Že več let sem vsako jesen trpel na hudem prehlajenju in kašlju. Neki prijatelj mi je svetoval naj poskusim Trinerjevo grenko vino. To je bilo pred tremi leti, in od takrat nimaju več prehlajenja. Spoznal sem, da je Trinerjevo grenko vino čudovita tonika, ki mi daje moč da se obranim prehlajenja.

A. Vozech,
Perth Amboy, N. J.

PLJUČNICA —gorostasna morilka

Vzemite pol ure pred vsako jedjo eno žlico Trinerjevega grenkega vina. Ta okusna tonika, sestavljena iz cascade in drugih zdravih zelišč, vas obvaruje pred zapako. Uživate lahko škrobne jedi, in tek se vam bo uredil. Kupite še danes eno steklenico pri vašem lekarnarju—\$1.25.

Poskusna steklenica BREZPLAČNO

Pošljite na Jos. Triner Co.,
1333 C. Ashland Ave., Chicago,
za brezplačen vzorec
Ime
Naslov
Mestodrž.

šega duševnega mrtvila, iz naše brezbržnosti, častihlepnosti in bolestne sebičnosti, ki nas čezdalje bolj razjeda in zastruplja v nas že zadnje ostanke nekdanjih starih idealov, kateri so nas dičili, ko še nismo bili tako grozno "amerikanizirani". — *Eden izmed navzočih.*

"Le Bourgeois Gentilhomme" v Chicagu

Dramski odsek kluba št. 1 JSZ. v Chicagu prireja v glavnem slovenske predstave. To Molierjevo petdejansko vprižori v nedeljo 3. februarja ob 3. pop. v dvorani ČSPS. v angleškem jeziku. Angleška predstava od časa do časa na našem odru je en način, da zainteresiramo našo mladino v splošnem tudi za slovensko dramo. Nekateri teh, ki imajo vloge v tej igri (glej drugo stran platnic), so znane moči na našem odru, in mi želimo, da dobimo novih igralcev iz krogov tu rojene mladine še več. Vsled tega bomo imeli poleg slovenskih tu in tam tudi angleško predstavo, ali pa priredbe z mešanim programom (slednjih smo imeli že precejšnje število).

To igro smo izbrali, ker je za namen, ki ga omenjamo zelo primerna in ker daje priliko večji skupini, da pride na oder. Razen tega je ta igra lahko umljiva ter ima dobro snov in jedro. Je to komedija, ki mora zadovoljiti avdienco in igralce. Vršni se v Parizu za časa Molierja. Dasi je tega že davno, je v bistvu ostala resnična kakor je bila. Petični domišljavci silijo med "visoko" gospodo in aristokracijo danes kakor so silili takrat. V sledečem podajamo na kratko spored dejanj:

Prvo dejanje. — Monsier Jourdain se uči glasbe in plesa, da bo čimbolj "opiljen" za višjo družbo. Dejanje zaključi balet. Med tem in drugim dejanjem je samo minuto presledka, zato naj avdienca ostane na sedežih.

Drugo dejanje je nadaljevanje prizora, ki ga prekine zastor ob koncu prvega dejanja. Sedaj se Jourdain uči poleg glasbe in plesa tudi sabljanja, in končno pride še profesor filozof, ki ga hoče poučiti v tej ali oni vedi, toda Jourdainu ni nobena vseč in se končno odloči, da se bo učil le izgovorjave črk. Profesor mu radevolje ugodí. Njegovi učitelji se v hvaljenju vsaki svojega poklica stepejo, profesor filozof pa jih dobi vsled svojega "filozofiranja" največ po grbi. Pridejo krojači, ki Jourdaina preoblečejo in okinčajo, da je veselje. Dejanje zaključijo krojači s plesom.

Tretje dejanje. — Jourdain nori v prizadevanju, da postane po obleki, manirah in v vsem drugem enak "plemeniti gospodi". Njegova žena ga roti, naj neha blazneti, kajti, mar ne vidi, kako ga vlečejo ter ga imajo za norca?! On pa ji odgovarja, da je ona čisto navadna trapa, neumna ko noč, in da se on sramuje njene ignorance. Na pozorišče pridejo novi premetenci, ki mislijo, da je Jourdain "zlata majna", a pojavijo se tudi mladi, lepi zaljubljeni. Dejanje zaključijo kuharji s plesom.

Četrto dejanje. — Madama Jourdain zaloti moža, ki misli, da je "na varnem" in je dobil v hišo visoko gospo, v katero je zaljubljen. Zelo je iznenaden, še bolj pa visoka gospa, ker jo gospodinja ozmerja — češ, čemu rušiš drugim družinsko srečo! Dama se silno vznemiri in vsa užaljena naglo odide. Jourdain je vsled tega naravno jako hud na svojo ženko, a ona pravi, da se požvižga na njegovo jezo. Ko pride pogovor o njegovi odraščeni hčeri, ki je godna za možitev, zabrusi Jourdain njenemu ljubimcu, da je ne dobi, ker ni plemič. Samo aristokratu jo je pripravljen izročiti in nikomur drugemu ne "Starega bedaka moramo kako ukaniti", modruje ljubimčev prijatelj in iztuhta, kako bosta naredila. Dobila sta karnivalsko skupino, oblečena v turške kostume, in ta uganja ceremonije, da niti v Carigradu ni takih. Jourdain se čuti neizmerno počaščenega in "sin turškega vojvode" ga poviša v plemiški stan. V ceremonijah se rabi neki starodavni dialekt, ki so ga govorili nekoč ob Sredozemskem morju. Je mešanica francoskega, španskega in portugalskega dialekta, vmes pa so turške besede. Jourdain seveda ne razume, pa misli, da govore turško. Dejanje zaključi zbor Turkov s plesom.

Peto dejanje. — Monsier Jourdain verjame, da je povišan v plemiča. "Sinu turškega velikaša" prav rad izroči svojo hčer za ženo, kajti plemkinji vendar pristaja, da se omoži "svojemu stanu primerno". Dejanje zaključi balet.

Kot naše predstave v splošnem, zahteva tudi ta mnogo truda in priprav in je zvezana z velikimi stroški. Igralci so pripravljeni storiti najboljše, da zadovoljijo občinstvo, in od tega pa se pričakuje, da ostane delu našega dramskega odseka naklonjeno ter ga podpre moralno in gmotno.

Dramski odsek kluba št. 1, J. S. Z.

Koliko izvodov "Proletarca" zahaja v vašo naselbino? Ali bi se moglo število naročnikov povečati? Poskusite!

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

se priporoča ro-jakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Njene ameriške zveze so:
1.) S. N. P. J. v Chicagu. 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West Jackson Blvd. 3.) Amalgamated Bank of New York, 11—15 Union Square, New York. 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Hranilne vloge obre-
stuje

nevezane po 5%
vezane po 7%

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Na račun Zadružne banke, (On account of Zadružna Banka), Ljubljana, Jugoslavia

Zadružni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi. Obračajte se v vseh bančnih in podobnih poslih na naš zadružni zavod.

VELIK USPEH KLUBOVE PRIREDBE V GIRARDU.

GIRARD, O. — Že v drugič smo imeli tukaj prilično slišati koncert, ki so ga izvajali Clevelandčanje A. Eppich, L. Belle in Fr. Plut. Peli so 19. jan. pod pokroviteljstvom kluba št. 222 JSZ.

Program, ki je bil, kakor prvič, jako obširen in lep, so zelo dobro izvedli. V priznanje jim je občinstvo gromovito aplavdiralo, da so morali veliko točk ponavljati. Udeležba je bila večja kot smo pričakovali, tolikšna, da niso mogli vsi dobiti sedežev.

V imenu kluba se zahvaljujem pevcem ter spremljevalki na glasovir ge. M. Plut, ki je mnogo pripomogla k dobremu izvedanju koncerta. Nadalje hvala našim delavkam, ki so imele v oskrbi kuhinjo, in vsem delavcem za njihovo pomoč in trud. Končno hvala udeležencem in vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli do večjega moralnega in gmotnega uspeha. Te naše pevce pa priporočamo tudi drugim naselbinam. Aranžirajte jim koncert, in ne bo vam žal.

John Kosin.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. Sodrugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte klubovih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socijalistične vzgoje in v borbi za naša prava.

Dr. Otis M. Walter Zdravnik in kirurg

4002 West 26th Street, Chicago, Ill.

Uradne ure:

Od 2. do 4. popoldne in od 6. do 7:30 zvečer.

TEL.: LAWDALE 4872.

Frank Mivšek COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

SLOVENSKA PEKARNA

Slovenec in Hrvatom

v North Chicago-Waukegan, Ill.,

priporočamo moderno,
higijenično pekarno

"ROYAL BAKERY"

Gospodinje, vprašajte pri vašem trgovcu
vedno in povsod za kruh iz naše pekarnice.

ANTON F. ŽAGAR,
lastnik

1724 So. Sheridan Rd.

Tel. 5524

North Chicago, Ill.

SLOVENSKA DELAVSKA ZADRUŽNA ZVE- ZA V CLEVELANDU.

(Ob njeni petnajstletnici.)

(Nadaljevanje.)

Anton Garden, kateremu je poslovanje SDZZ. dobro znano in pozna njen razvoj ter se za združništvo v splošnem zanima, enako tudi za to slovensko združgo v Clevelandu, ima v prej imenovati knjižici članek, v katerem gotove zadeve kritično obravnava. Ker je spis informativen in poučen, bo zanimal zadrugarje tudi drugod. Anton Garden piše v članku pod naslovom "Nekaj misli ob 15-letnici S. D. Z. Z." sledeče:

Petnajst let je minulo dne 20. julija 1928 odkar je Slovenska delavska združna zveza nastopila svojo pot. Kot že omenja na drugem mestu Ivan Grošel, je bila pot naše Zadrugne zveze precej trnjeva in težka, posebno še prvih par let. In ako pomislimo, da je Amerika dežela največjega in najbolj razvitega kapitalizma v zgodovini človeštva ter je obenem klasična dežela združnih polomov, je petnajstletni obstoj SDZZ. v resnici lep jubilej. Star slovenski pregovor pravi, da brez dela ni jela. Razume se, da ako bi ne bilo Jimmy Higginsov, ki so delali in agitirali za to institucijo, bi bila SDZZ. že zdavnaj v grobu. Danes imajo vsi tisti, ki so jo gradili največje zadoščenje v tem, da njih delo ni bilo zaman, da se zadruga razvija in prosperira.

Večkrat se sliši mnenje, da je združništvo oziroma zadruga "zanič". Lahko se reče, da je večina delavcev tega mnenja. S takimi ljudmi je največkrat zelo težko argumentirati ali pa sploh niso dostopni argumentom. Predsodki do te vrste podjetja in pa ne-

OGDEN HIGHWAY GARAGE

Gasolinska postaja in zaloga
avtomobilskih potrebščin.
Popravljamo avtomobile.
Se priporoča Slovencem.

John Thaler & Ciril Obed
lastnika.

4841 Ogden Ave., Cicero, Ill.

Tel.: Cicero, 2687.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je
treba za novo društvo. Naslov za list in za tajni-
štvo je:

2657 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

vednost so največ krivi, da je to napačno mnenje toliko ukoreninjeno med ljudstvom. Ni namen teh vrstic argumentirati z nasprotniki zadrugištva; navedem naj le nekaj dejstev v prilog zadrugištva. Prvič, zadruga podjetja so last skupine, navadno odjemalcev, in ne kakega posameznika. Vsi lastniki zadrugnega podjetja imajo *enake pravice in enake ugodnosti*. Pri navadni zadrugi trgovini, ako je podjetje majhno, ta dalekosežni princip mogoče nima tistega realnega pomena kot tam kjer je podjetje milijonsko in šteje tisoče članov. Taka velikost podjetja v vsakem slučaju zabranjuje posamezniku, da bi se ga polastil ali pa dobil kontrolo nad njim. Drugič, zadruga podjetja služijo interesom članov odjemalcev kakor tudi nečlanom odjemalcem. Edina razlika je ta, da ima član odjemalec večje ugodnosti pri podjetju in večje koristi od njega kot pa odjemalec, ki ni član zadruge. Npr., ako je odjemalec obenem tudi član podjetja, dobi večje procenete pri nakupu blaga kot pa odjemalec, ki ni član zadruge.

"V zadrugi ni blago nič cenejše kot v privatni trgovini", je drugi ugovor proti zadrugištvu. Jedro tega argumenta je seveda pravilno, toda sam na sebi je pa zelo pomanjkljiv, ker izvira iz nepoznanja gospodarskega vprašanja o nakupovanju in prodajanju blaga. Pri nakupovanju blaga nima zadruga nič večjih ugodnosti poradi tega ker je zadruga, kot privatni trgovec; in radi tega, ako bi ne bilo že drugih razlogov, zadruga tudi ne more prodajati blago cenejše kot privatni trgovec. Kljub temu ta argument vseeno ne drži. Razlika je v tem, da zadruga razdeli dobiček med odjemalce, med tem ko privatni trgovec tega ne stori; ves dobiček ostane njemu. Npr., letni promet treh trgovin SDZZ. je okrog \$150,000; čisti dobiček znaša okrog \$4,000 letno, ki se razdeli med odjemalce zadruge. Ako bi lastoval to podjetje privatni trgovec, bi teh \$4,000 letnega dobička spravil sam.

Ob petnajstletnici SDZZ. je potrebno, da se ozremo tudi na druga važnejša vprašanja naše zadruge in z odprtimi očmi pregledamo to ustanovo. Zadrugar Anton Kristan, ki je voditelj zadrugnega gibanja v Sloveniji, se na drugem mestu precej kritično izraža o slovenskem zadrugnem gibanju v Ameriki. Ker se je pred dobrim letom nahajal med nami, so mu naše zadrugne ustanove precej znane. In ker nas pozna, je

njegova kritika vredna upoštevanja. On namreč dvomi v katero vrsto bi nas prišteval: ali v vrsto zadrugnega gibanja ali v gotovo vrsto navadnega delničarskega podjetja. Po mojem mnenju je on do tega dvoma tudi povsem upravičen, ker enake misli sem že tudi jaz večkrat imel. SDZZ. (kakor tudi vse slovenske zadrugne v Ameriki) nima nikakih vezi z ameriškim zadrugnim gibanjem. Živimo takorekoč sami zase, v popolni izolaciji, brez vsakih organskih stikov z ameriškim in svetovnim zadrugnim gibanjem. To gotovo ni pravilno in tudi ne dobro za razvoj naše zadrugne. Predno bomo upravičeni prištevati se k pravim zadrugarjem, se bo SDZZ. morala priklopiti ameriškemu zadrugnemu gibanju in se pridružiti Ameriški zadrugi ligi. V drugem slučaju bo šla SDZZ. prej ali slej po tisti poti, kot je šlo že tisoče zadrugnih ustanov v Ameriki. Znani pregovor, da je moč le v združenju, je še posebno resničen z ozirom na zadrugne ustanove.

Potrebno je tudi, da se sedanji sistem knjigovodstva SDZZ. izpopolni. Za vsako gospodarsko podjetje je potrebno, da ima točen sistem knjigovodstva. S tem ne mislim, da je sedanji sistem slab ali pa zelo pomanjkljiv. Je pa precej zastarel in ne nudi tistega pregleda z ozirom na gospodarske razmere podjetja kot je potreben. Ta kritika se nanaša največ na polletna in letna poročila, ki so točna v kolikor daleč gredo, ne nudijo pa tistega pregleda o natančnem stanju trgovin kot je potreba poslovojem prodajaln in direktoriju. Želeti je in bo v korist podjetja, ako direktorij poskrbi, da se sedanji sistem knjigovodstva izboljša in modernizira.

Zelo važno za podjetje je vprašanje prodajanja na

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2225 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford 2212-2213. Uradije od 2. do 4. pop., in od 6. do 8. zvečer izvzemši srede in nedelje.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

Tel.: Crawford 2893. Tel. na domu Rockwell 2816

Dr. Andrew Furlan

slovenski
ZOBOZDRAVNIK

3341 West 26th Street, Chicago, Illinois

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regali, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

ZMERNE CENE IN TOČNA POSTREŽBA.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

kredit. Kardinalen princip rochdalskega združništva je, da se blago prodaja za gotov denar. V združnem gibanju, posebno v Evropi, je ta sistem tudi v veljavi; obstoji v večini ameriških zadrug. Čehi na primer prodajajo le za gotov denar; pri njih je kreditni odjemalec le izjema. Tudi Finci se ravna po tem principu. Iz tega je razvidno, da je SDZZ. tudi v tem oziru izjema, ker pri nas se prodaja večinoma le na kredit, kateri znaša ob koncu vsakega meseca ne manj kot \$12,000 v vseh treh trgovinah. Gotovo je, da bi se s tem denarjem dala izrabiti marsikatera prilika pri nakupovanju blaga, kar bi končno koristilo le odjemalcem, ker namesto treh bi lahko prejeli štiri ali pet procentov na skupiček. Tega vprašanja gotovo ne bo mogoče rešiti tekom ene noči: priporočljivo pa je za podjetje in vse odjemalce, da se prodajanje na kredit čim bolj zniža s tem, da se termin skrajša in vsota zmanjša. Sem in tam se vedno dogodi, da kakšnega odjemalca s kreditom vzame 'noč'. Rezultat je, da se podjetje 'obriše pod nosom', kot navadno pravimo, in dobri odjemalci trpe posledice, namreč so za izgubljeno vsoto vsi skupaj na škodi. Prodajanje na kredit, vsaj za daljšo dobo kot par tednov, je le takrat opravičljivo in potrebno, ako je dober odjemalec prizadet po bolezni ali brezposelnosti. V drugih slučajih je pa v škodo zadruga in odjemalcev.

Uspeh malega podjetja kot je naša zadruga odvisi največ od delavcev, ki so nastavljeni v trgovinah — od poslovodij pa do zadnjega delavca. In ker je vprašanje delavcev na sejah direktorija večkrat na dnevnem redu, naj tudi o tem izpregovorim par besed. Večkrat čujemo izraz, da je dober delavec vreden zlata za podjetje. Razume se, da visokih plač zadruga ne more dati svojim delavcem in jih tudi ne plačuje. Razume se tudi, da je nizka plača za slabega delavca lahko visoka plača in primerna plača za dobrega delavca pa nizka. Ne mislim argumentirati o plačah, ker to je vprašanje posameznih uslužbencev in direktorija. Izrazim pa mnenje v zvezi s tem vprašanjem, da je direktorij včasih bolj podoben hard-boiled kapitalistom kot pa skupini delavcev, ki si svoj kruh služijo v tovarnah; vse premalo imajo volje za razumevanje primarnega vprašanja posameznega delavca. Ako te delodajalec ali pa boss na en ali drug način izkorišča v tovarni

s tem, da te ne zna ceniti ali pa z malo plačo, ne posnemaj ga v direktoriju SDZZ. Stori bližnjemu kot ti želiš, da drugi stori tebi. Ta izrek bi se moral več upoštevati ne samo pri zadrugi pač pa na splošno. Več delavske zavesti pri reševanju delavskih problemov in pa nekoliko razumevanja človeške psihologije in tiste sitnosti, ki se pojavijo od časa do časa, se da na lep in vsestransko zadovoljiv način rešiti.

Zadnja beseda bo posvečena ženskam — odjemalkam in zadrugaricam. S tem ne želim napraviti vtis, da naj ženska pride zadnja v poštev. Žal je resnica, da to pri naši Zdrugi zvezi še obstoji: Žena še ni prišla do tistega mesta, ki bi ga morala v življenju SDZZ. zavzeti. Priznано je, da so ženske najboljše agitatorice; ako se ena žena zavzame za eno stvar bo v agitaciji storila več kot pa deset moških. In vendar imajo pri upravi naše Zdruge le moški edini besedo, kar je napačno. Ako bi bilo v direktoriju vsaj nekaj žensk, bi Zadruga zaznamovala najbrž precej večji razmah kot ga je pa doseгла. Krivda za to pomanjkljivost leži toliko na strani zadrugarjev kot na strani zadrugaric. Doba, v kateri je prevladovalo mišljenje, da je ženska le za kuhinjo in posteljo, je že minila. In v interesu SDZZ. bi bilo, da bi se ustanovilo ženski združni klub, v katerem bi bile aktivne žene in dekleta naših zadrugarjev. Prepričan sem, da bi aktivne zadrugarice lahko podale marsikako dobro sugestijo in storile dosti dobrega za Zadrugo, kar bi bilo končno le v njih lasten dobrobit. Naprej za ustanovitev ženskega združnega kluba!"

(Dalje prihodnjč.)

MAŠKARADA V BON AIRU, PA.

BON AIR, PA. — Društvo "Napredni Slovenci" št. 254 SNPJ. priredi v soboto 2. februarja ob 7. zvečer maskaradno veselico, na katero so vabljeni vsi v tem kraju in iz oddaljenejših naselbin. Vstopnina je 25c za moške; ženske so vstopnine proste. Izbrane maske dobe nagrade, in sicer najlepša prvo, najbolj komična drugo nagrado in tako naprej. Pripravite se v tej tekmi za nagrade. Udeležence zagotavljamo, da bo smeha obilo. Postreženi boste dobro — torej na svidenje 2. februarja. — Peter Bukovec, tajnik.

OBIČAJ

in prijatelj velikokrat odločujeta o usodi našega življenja. Vložna knjižica je SIGUREN prijatelj. In takega prijatelja je prav lahko dobiti, samo ako ga hočete. Začnite hraniti in napravite iz tega običaj, da boste prihranek vsak teden vložili v

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

O pripravah za velikonočni izlet v Jugoslavijo povprašajte v potniškem oddelku naše banke.